

The Project Gutenberg eBook of Kummittelijoita: Kolminäytöksinen perhenäytelmä, by Henrik Ibsen

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kummittelijoita: Kolminäytöksinen perhenäytelmä

Author: Henrik Ibsen

Translator: Elias Erkko

Release date: May 20, 2014 [EBook #45702]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUMMITTELIOITA: KOLMINÄYTÖKSINEN PERHENÄYTELMÄ ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

KUMMITTELIOITA

Kolminäytöksinen perhenäytelmä

Kirj.

HENRIK IBSEN

Suomentanut Elias Erkko.

Hjalmar Hagelberg, Tampere, 1886.

Emil Hagelberg'in ja Kumpp. kirjapainossa.

HENKILÖT:

Rouva Helena Alving, kapteeni ja kamariherra Alvingin leski. *Osvald Alving*, hänen poikansa, maalari. *Pastori Manders*. *Puuseppä Engstrand*. *Regina Engstrand*, rouva Alvingin talonväkeä.

(Tapaus rouva Alvingin maatilalla erään suuren vuonon luona länsi-Norjassa).

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Avara puutarhahuone, jossa on ovi vasemmalla sivuseinällä ja kaksi ovea oikeanpuolisella seinällä. Keskellä huonetta pyöreä pöytä, tuolien ympäröimänä; pöydällä on kirjoja, aikakauskirjoja ja sanomalehtiä. Etupuolella vasemmalla ikkuna, ja sen luona pieni sohva, neulomapöytä edessä. Takapuolella jatkuu huone avonaiseen, vähä kapeampaan kasvihuoneeseen, jonka ulkopuolinen seinä on suuriruutuista lasia. Kasvihuoneen oikeanpuolisella sivuseinällä on ovi, joka vie alas puutarhaan. Lasiseinän läpi haamottaa synkkä vuonomainen, kestävän sateen verhoonana.)

(Puuseppä Engstrand seisoo yläällä puutarhaoven luona. Hänen vasen jalkansa on vähä väärä; saappaan-anturan alla on puulista. Regina, tyhjä kukkaruisku kädessä, estelee häntä tulemasta likemmäksi.)

REGINA (matalalla äänellä). Mitä tahdot? Pysy siinä, missä seisot. Tippuuhan sinusta.

ENGSTRAND. Se on Jumalan sadetta, se, laps' kulta.

REGINA. Pirun sadetta se on.

ENGSTRAND. Kiesus, mitä puhut, Regina. (Nilkuttaa pari askelta peremmälle.) Mutta sitähän tahdoin sanoa —

REGINA. Elä kolista niin jalallasi, ihminen! Nuori herra makaa ja nukkuu yläkerrassa.

ENGSTRAND. Makaa ja nukkuu nyt? Keskellä päivää?

REGINA. Se ei koske sinua.

ENGSTRAND. Minä olin juomaseurassa illalla —

REGINA. Sen kyllä uskon.

ENGSTRAND. Niin, sillä me ihmiset olemme heikkoja, laps' kulta —

REGINA. Niin, niin kyllä olemme.

ENGSTRAND. — ja kiusaukset ovat moninaisia tässä maailmassa, näetkös —; mutta kuitenkin olin minä, niin totisesti, työssäni jo kello kuus tän'aamuna.

REGINA. Niin, niin, laita nyt vaan luusi pois. En tahdo seisoa tässä ja pitää rendez-vous'ta kanssasi.

ENGSTRAND. Mitä et tahdo pitää?

REGINA. En tahdo pitää sinua kenenkään tavattavana täällä. Kas niin; mene nyt matkaasi.

ENGSTRAND (pari askelta lähempänä). En, totta vie, menekkään, ennenkuin olen puhellut kanssasi. Jälkeen puolisen tulee työni valmiiksi tuolla alaalla kouluhuoneessa, ja sitte mennä tuhutan tän'yönä, höyryveneellä kotia kaupunkiin.

REGINA (mutisee). Onnea matkalle!

ENGSTRAND. Kiitoksia, laps' kulta. Huomennahan lastenkoto vihitään, ja silloin tulee täällä arvattavasti kelpo lailla hälinää ja hommaa juomingeissa, näetkös. Eikä kukaan saa sanoa Jaakko Engstramista, ett'ei hän voi pidättää itseään, kuin kiusaus tulee.

REGINA. Hoo!

ENGSTRAND. Niin, sillä tapaahan täällä niin paljo hienoa väkeä huomenna. Onhan pappi Manderskin tulossa kaupungista.

REGINA. Hän tulee jo tänään.

ENGSTRAND. Niin, enkös arvannut oikein, Enkä saakeliksikaan tahdo, että hän saa syytä moittiakseen minua, huomaatkos.

REGINA. Ahaa, onko niin asiat!

ENGSTRAND. Mitenkä on asiat?

REGINA (katsoo vakavasti häneen). Mihinkä sinä nyt tahdot Manders-pappia taas narrata?

ENGSTRAND. Hys, hys; oletko hullu? Tahdonko minä narrata pappi Mandersia mihinkään? En suinkaan, Manders-pappi on siksi liian hyvä mies minua kohtaan. Mutta siitähän tahdoin jutella kanssasi, näetkös, että minä tän' yönä sitte jälleen matkustan kotia.

REGINA. Matkusta mitä pikemmin, sitä parempi minusta.

ENGSTRAND. Niin, mutta minä tahdon saada sinut kanssani, Regina.

REGINA (suu auki). Tahdotko saada minut —? Mitä sanot?

ENGSTRAND. Tahdon saada sinut kanssani kotia, minä sanon.

REGINA (pilkallisesti). Et ikinä saa minua kanssasi kotia.

ENGSTRAND. Oo, sen saamme kyllä nähdä.

REGINA. Niin, siitä voit olla varma, että sen näemme. *Minä*, joka olen kasvanut kamariherran rouvan Alvingin luona —? *Minä*, jota pidetään melkein kuin lasta täällä —? Muuttaisinko *minä* kotia *sinun* luoksesi? Semmoiseen taloon? Hyi toki!

ENGSTRAND. Mitä pirua se on? Lyöttäydytkö isääsi vastaan, heilakka?

REGINA (mutisee, katsomatta häneen). Olet usein kyllä sanonut, ett'ei sinulla ole mitään tekemistä minun kanssani.

ENGSTRAND. Pyh; mitä huolit siitä —.

REGINA. Etkö monta herran kertaa ole haukkunut minua ja kutsunut minua —? Fi donc!

ENGSTRAND. En totisesti käyttänyt sentään koskaan niin ilkeätä sanaa.

REGINA. Ho, muistan kyllä, mitä sanaa käytit.

ENGSTRAND. Niin, mutta senhän tein vaan ollessani vähä toisella kymmenellä — hm. Kiusaukset ovat monenlaisia tässä maailmassa, Regina.

REGINA. Uh!

ENGSTRAND. Ja samoin silloin, kuin äitisi lyöttäytyi kiukuttelemaan. Täytyihän minun keksiä jotain häntä härsyttääkseni, laps' kulta. Aina piti hänen sitte ollakkin niin hieno, (matkii.) "Päästä minut, Engstrand. Anna minun olla! Minä olen palvellut kolme vuotta kamariherra Alvingin luona Rosenvoldissa, minä!" (hymyilee.) Herra nähköön; hän ei, näet, koskaan voinut unhottaa, että kapteeni tuli kamariherraksi hänen palvellessaan täällä.

REGINA. Äiti raukka; — hänen sait varmaan rääkätä kuolijaaksi.

ENGSTRAND (keikahuttaen itseään). Niin, selvähän se on; minunhan pitää saaman syy kaikesta.

REGINA (kääntyy pois; puoliääneen). Uuh —! Ja sitä jalkaa sitte.

ENGSTRAND. Mitä sanot, laps' kulta?

REGINA. Pied de mouton.

ENGSTRAND. Onko se engelskaa, se?

REGINA. On.

ENGSTRAND. Niin-niin: oppia olet saanut täällä maalla. Ja siitä voipi olla hyötyä nyt, siitä, Regina.

REGINA (lyhyen äänettömyyden jälkeen). Ja mitä sitten aiot tehdä minulla kaupungissa?

ENGSTRAND. Voitko kysyä, mitä isä tekee ainoalla lapsellaan? Enkö ole yksinäinen ja avutoin leskimies.

REGINA. Ooh, elä lörpöttele minulle semmoista. Miksi tahdot minua sinne?

ENGSTRAND. No, sanon sinulle, olen ajatellut yrittää jotain uutta nyt.

REGINA (puhaltaa). Samoin olet yrittänyt niin usein; muita yhtä hullusti.

ENGSTRAND. Niin, mutta tällä kertaa, saat vaan nähdä, Regina! — Piru vieköön —

REGINA (polkaisee). Ole kiroamatta!

ENGSTRAND. Hys, hys! siinä olet hiton oikeassa, laps' kulta! Sitähän vaan tahdoin sanoa, — olen koko lailla saanut rahoja lakkariini työstäni tässä uudessa lastenkodossa.

REGINA. Vai olet? Sehän on hyvä sinulle, se.

ENGSTRAND. Mihinkä voisi tuhlata penninsä täällä maaseudulla.

REGINA. No, entä sitte?

ENGSTRAND. Niin, näetkös, sitte olen ajatellut panna ne rahat johonkin, joka kannattaisi. Siitä pitäisi tulla jonkinlainen ravintola meriväelle —

REGINA. Hyi sentään!

ENGSTRAND. Oikein hieno ravintola, huomaatkos; — ei mikään semmoinen sikopahna matruuseille. Ei, koira vie, — se olisi laivakapteenia ja perämiehiä ja oikein hienoa väkeä varten, huomaatkos.

REGINA. Ja sitte pitäisi minun —?

ENGSTRAND. Sinä saisit olla apuna, niin. Ainoastaan noin näön vuoksi, voit arvata. Et, piru olkoon, joudukkaan pahoille päville, laps' kulta. Voit saada kaikki tahtosi mukaan.

REGINA. Niin-kyliä, niin!

ENGSTRAND. Mutta vaimoväkeä täytyy olla talossa, se on päivän selvää, se. Sillä iltasittain on tietysti pidettävä vähä hauskaa, laulettava ja tanssittava ja niin pois päin. Aatteleppas, että he ovat kulkeneita merimiehiä maailman mereltä, (lähempänä.) Elä nyt ole hassu ja sulje itse tietäsi, Regina. Mitä voi sinusta tulla täällä maalla? Hyödyttääkö se yhtään sinua, että rouva on kustantanut oppia sinuun? Saathan hoidella kakaroita uudessa lastenkodossa, kuulen ma. Onko se mitään sinulle, se? Haluttaako sinua niin mahdottomasti kulua täällä kitupiikiksi likaisten penikoiden takia?

REGINA. Ei, jos kävisi niinkuin minua haluttaa, niin —. No, voihan se tapahtua. Voihan se tapahtua!

ENGSTRAND. Mikä voi tapahtua?

REGINA. Elä yhtään välitä siitä. — Oletko paljokin pannut rahoja talteen täällä maalla?

ENGSTRAND. Kaikkiansa voi niitä tulla noin seitsemän, kahdeksan sataa kruunua.

REGINA. Ei ole hullumpaa.

ENGSTRAND. Siinä on tarpeeksi päästäkseen jaloillensa, siinä, laps' kulta.

REGINA. Etkö aio antaa yhtään niistä rahoista minulle?

ENGSTRAND. En totisesti aiokkaan, en.

REGINA. Etkö aio lähettää minulle edes hamekangasta?

ENGSTRAND. Tule vaan olemaan kanssani kaupunkiin, tule, niin saat hamekankaita kyllä.

REGINA. Pyh, sen voin tehdä ominpäin, jos minua haluttaa.

ENGSTRAND. Ei, isällisen käden johdolla, se käy paremmin, Regina. Nyt voin saada soman talon Pikku Satamakadulla. Ei tarvitse montaa markkaa enää; ja sinne voisimme laittaa jonkinlaisen merimieskodin, näetkös.

REGINA. Mutta minä en tahdo olla sinun luonasi! Minulla ei ole mitään sinun kanssasi tekemistä. Mene nyt!

ENGSTRAND. Et, totta vie, jäisi pitkäksi aikaa luokseni, laps' kulta. Sitä hyvää ei minulle suotaisi. Jos sinä vaan ymmärtäisit katsoa eteesi. Niin kaunis impi, kuin sinusta on tullut näinä parina viimeisenä vuonna —

REGINA. No —?

ENGSTRAND. Ei varmaankaan kestäisi kauvan, ennenkuin tulla pölähtäisi joku perämies, — niin

ehkäpä kapteeni —

REGINA. En tahdo mennä naimisiin kenenkään semmoisen kanssa. Merimiehillä ei ole yhtään *savoir vivre*.

ENGSTRAND. Mitä ei heillä ole?

REGINA. Minä tunnen merimiehet, minä sanon. Semmoisen väen kanssa ei voi mennä naimisiin.

ENGSTRAND. Ole sitte niiden kanssa naimisiin menemättä. Voi se kannattaa kumminkin, (tuttavallisemmin:) Hän — engelsmanni — huvikutteri-herra — antoi kolmesataa spesietalaria, hän; — ja toinen ei ollut kauniimpi sinua, hän.

REGINA (häneen päin). Ulos ovesta!

ENGSTRAND (väistää). No, no; ethän toki lyödä aio, tiedän mä.

REGINA. Aion! Jos puhut äidistä, niin lyön. Ulos ovesta, minä sanon! (ajaa hänet ylös puisto-ovelle.) Eiäkä paukuta ovia; nuori herra Alving —

ENGSTRAND. Hän nukkuu, niin. Kumma, kuinka sinä pidät huolta nuoresta herra Alvingista —. (hiljemmin.) Hohoo; eihän kumminkaan niin liene, että hän —?

REGINA. Ulos, ja pian! Sinä olet hullu, ihminen! Ei, älä mene sitä tietä, sieltä tulee pastori Manders. Alas kyökin portaita, sinä.

ENGSTRAND (oikealle). Niin, niin, teen sen. Mutta juttele hänen kanssaan, joka sieltä tulee. Hän on mies sanomaan sinulle, mitä lapsi on velkapää isälleen. Sillä isäsi olen kaikissa tapauksissa, näetkös. Sen voin näyttää kirkonkirjasta.

(Menee ulos toisen oven kautta, jonka Regina on aukaissut ja jälleen sulkee hänen jälkeensä.)

REGINA (katsahtaa itseänsä peilissä, löyhyttää nenäliinallaan ja korjaa kaulanauhaansa; sen jälkeen alkaa puuhaella kukkien kanssa.)

(Pastori Mander, päällystakki yllä ja sateensuoja kädessä, sekä pieni matkalaukku hihnassa yli olkapäähän, tulee puisto-oven kautta kasvihuoneeseen.)

PASTORI MANDERS. Hyvää päivää, neitsyt Engstrand.

REGINA (kääntyy iloisen hämmästyneenä). No kas, hyvää päivää, herra pastori! Onko höyrylaiva jo tullut?

PASTORI MANDERS. Se tuli nyt juuri, (menee puistohuoneeseen.) Onpa meillä sentään ikävä sadesää näinä päivinä.

REGINA (seuraa häntä). Se on niin siunattu ilma maanmiehille, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Niin, siinä olette varmaan oikeassa. Sitä ajattelemme me kaupunkilaiset niin vähän.

(Alkaa ottaa päällystakkia yltänsä.)

REGINA. Oo, enkö minä auta? — Kas niin. No ei nyt, kuinka märkä se on! Nyt panen sen vaan etehisen seinälle. Ja sateensuoja sitte —; sen levitän, niin se saa kuivaa.

(Menee ulos kapineittein kanssa toisen oikeanpuolisen oven kautta. Pastori Manders ottaa matkalaukun olaltaan ja panee sen ja hatun tuolille. Sill'aikaa tulee Regina sisään jälleen.)

PASTORI MANDERS. Ah, oikein tekee hyvää tulla huoneeseen. No, täällä on varmaan kaikki hyvin talossa?

REGINA. On, paljon kiitoksia.

PASTORI MANDERS. Mutta kelpo lailla hommaa, luulen ma, huomisen johdosta?

REGINA. Ojah, onhan täällä vähä tekemistä.

PASTORI MANDERS. Ja rouva Alving on arvattavasti kotona?

REGINA. On niin; hän on vaan yläällä laittamassa suklaata nuorelle herralle.

PASTORI MANDERS. Niin, sanokaa minulle —; kuulin alaalla laiturilla, että Osvald muka on tullut.

REGINA. Niin, hän tuli toissapäivänä. Emme odottaneet häntä ennenkuin tänään.

PASTORI MANDERS. Ja raittiina ja ripeänä, toivon ma?

REGINA. Niin, terve hän on. Mutta kauhean väsynyt matkasta. Hän on tullut yhtä päätä aina Pariisista asti —; minä tarkoitan, hän on tullut koko tien yhtä ajoa. Luulen melkein, että hän nukkuu vähä nyt, niin että saamme kyllä puhua hieman hiljaa.

PASTORI MANDERS. Hys, olkaamme siis hiljaa.

REGINA (nostaessaan nojatuolia valmiiksi pöydän viereen). Ja olkaa niin hyvä ja istukaa, herra pastori, ja laittakaa itsellenne mukavata. (Hän istuutuu; Regina nostaa jakkaran hänen jalkojensa alle.) Kas niin! Istuuko herra pastori nyt hyvästi?

PASTORI MANDERS. Kiitos, kiitos; istun oivallisesti, (katselee häntä.) Kuulkaa, tiedättekö mitä, neitsyt Engstrand, luulen tosiaan, että olette kasvanut, sittekuin näin teidät viimeksi.

REGINA. Näyttääkö herra pastorista siltä? Rouva sanoo, että olen lihonutkin.

PASTORI MANDERS. Lihonut? No niin, ehkä vähä; — noin kohtalaisesti.

(Lyhyt äänettömyys.)

REGINA. Ilmoitanko rouvalle?

PASTORI MANDERS. Kiitos, kiitos, ei ole kiirettä, rakas lapseni. — No, mutta sanokaa minulle nyt, hyvä Regina, mitenkä isänne sitte menestyy täällä maalla?

REGINA. Joo kiitos, herra pastori, kyllä hän menestyy hyvästi.

PASTORI MANDERS. Hän poikkesi luokseni, viimeksi kaupungissa ollessaan.

REGINA. Eihän nyt, tekikö hän niin? Hän on aina niin iloinen saadessaan puhella pastorin kanssa.

PASTORI MANDERS. Ja te käytte varmaankin ahkerasti hänen luonansa päivillä?

REGINA. Minäkö? Niin, käynhän minä niin usein kuin saan aikaa niin —

PASTORI MANDERS. Isänne ei ole mikään oikein vahva luonne, neitsyt Engstrand. Hän kaipaa niin syvästi johtavaa kättä.

REGINA. No niin, voipi kyllä niin olla.

PASTORI MANDERS. Hän kaipaa jotakin luonaan, josta hän voisi pitää, ja jonka mielipiteelle hän voisi panna arvoa. Hän tunnusti sen itse niin avosydämmisesti, viimeksi ollessaan minun luonani.

REGINA, Niin, hän on puhunut minulle vähä sinnepäin. Mutta en tiedä, tahtooko rouva Alving päästää minua pois, — varsinkaan nyt, kuin saamme sen uuden lastenkodon hoidettavaksemme. Enkä tahtois mielelläni lähteä rouva Alvinginkaan luota, kuin hän on aina ollut niin hyvä minua kohtaan.

PASTORI MANDERS. Mutta tyttäreellinen velvollisuus, hyvä tyttöni —. Luonnollisesti pitää meidän ensin saaman emäntänne suostumus.

REGINA. Mutta en tiedä, sopiiko minun tällä iällä hoitaa yksinäisen miehisen hengen taloutta.

PASTORI MANDERS. Mitä! Mutta hyvä neitsyt Engstrand, omasta isästänehän tässä on puhe!

REGINA. Niin, voi niin olla, mutta kuitenkin —. Niin, jos se olisi jossain *hyvässä* talossa, oikean kunnan herran luona —

PASTORI MANDERS. Mutta, hyvä Regina —

REGINA. — jonkun, jota kohtaan minulla voisi olla myötätuntoisuutta, jota voisin kunnioittaa ja jolle voisin olla aivan kuin tyttären sijassa —

PASTORI MANDERS. Niin, mutta rakas, hyvä lapseni —

REGINA. Sitte tulisin kyllä mielelläni kaupunkiin. Täällä maalla on kovin yksinäistä, — ja tietäähän herra pastori itse, mitä on olla yksin maailmassa. Ja sen uskallan kyllä sanoa, että olen sekä ketterä että nöyrä. Eikö herra pastori tiedä mitään semmoista paikkaa minulle?

PASTORI MANDERS. Minäkö? En, totisesti, sitä en tiedä.

REGINA. Mutta rakas, rakas herra pastori, muistakaa kumminkin minua, jos —

PASTORI MANDERS (nousee). Kyllä, sen kyllä teen, neitsyt Engstrand.

REGINA. Niin, sillä jos minä —

PASTORI MANDERS. Tahdotteko ehkä olla niin hyvä, että haette rouvan?

REGINA. Hän tulee heti, herra pastori.

(Menee ulos vasemmalle.)

PASTORI MANDERS (kävelee pari kertaa edestakaisin tuvassa, seisoo hetkisen taka-alalla kädet seljän takana ja katselee ulos puistoon. Sen jälkeen tulee hän taas pöydän likelle, ottaa kirjan ja katsoo nimilehteä, säpsähtää ja katsoo usempia.) Hm, — vai niin?

(Rouva Alving tulee sisään vasemmanpuolisen oven kautta. Häntä seuraa Regina, joka heti menee ulos etummaisen oikeanpuolisen oven kautta.)

ROUVA ALVING (ojentaa pastori Mandersille kätensä). Terve tuloa, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Hyvää päivää, rouva. Tässä olen, niinkuin lupasin.

ROUVA ALVING. Aivan kellonlyömällä.

PASTORI MANDERS. Mutta voitte uskoa, tiukalle otti, ennenkuin pääsin pois. Kaikki ne siunatut komisoonit ja toimikunnat, joissa olen kiinni —

ROUVA ALVING. Sitä kiltimmästi teitte, kuin tulitte niin ajoissa. Nyt voimme saada asiamme selville, ennenkuin syömme päivällistä. Mutta missä on kapsäkinne?

PASTORI MANDERS (nopeasti). Kapineeni ovat alaila kauppiaan luona. Olen siellä yötä.

ROUVA ALVING (pidättäen hymyänsä). Ettekö todellakaan suostu olemaan yötä minun luonani tälläkään kertaa?

PASTORI MANDERS. Ei, ei, rouva; muuten hyvin paljo kiitoksia; minä pysyn siellä alaila, niinkuin tapani on. Se on niin mukavata, kuin on mentävä laivaan taas.

ROUVA ALVING. No, tehkää tahtonne. Minusta muuten vaan me kaksi vanhaa ihmistä —

PASTORI MANDERS. No, herra varjelkoon, teidän pilapuheitanne. Niin, olette luonnollisesti ylenmäärin iloinen tänään. Ensiksi juhlapäivä huomenna, ja sittehän olette saanut Osvaldin kotia.

ROUVA ALVING. Niin, aatelkaa, mikä onni minulle! Siitä on nyt yli kaksi vuotta, kuin hän oli viimeksi kotona. Ja sitte hän on luvannut jäädä luokseni koko talveksi.

PASTORI MANDERS. Ei nyt, onko hän luvannut? Siinä hän teki kauniisti ja niinkuin lapsen tulee. Sillä kokonaan toisella lailla luulisin sentään Rooman ja Pariisin elämän viehättävän.

ROUVA ALVING. Niin, mutta täällä kotona on hänellä äitinsä, näettekös. O, sitä rakasta, siunattua poikaa, hänellä on kyllä sydäntä äidilleen, hänellä.

PASTORI MANDERS. Sehän olisikin kovin surullista, jos erilläolo ja askaroiminen semmoisissa asioissa kuin taide, tylsentyisi niin luonnolliset tunteet.

ROUVA ALVING. Niin, sanokaappa muuta. Mutta siitä ei ole pelkoa hänen suhteensa. Niin, onpa minun oikein hauska nähdä, tunneteko häntä vielä. Hän tulee alas sitte; nyt hän makaa vaan yläällä, leväten hiukan sohvalla. — Mutta istukaahan, hyvä pastori.

PASTORI MANDERS. Kiitoksia. Teillä on siis aikaa —?

ROUVA ALVING. On kyllä, (istuutuu pöydän viereen.)

PASTORI MANDERS. Hyvä; saatte siis nähdä —. (Menee tuolin luo, jolla matkalaukku on, ottaa paperikimpun siitä, asettuu toiselle puolen pöytää ja hakee vapaan paikan papereille.) Tässä on meillä nyt ensinkin — (keskeyttäin.) Sanokaa minulle, rouva Alving, mitenkä nämä kirjat täällä ovat?

ROUVA ALVING. Ne kirjat? Ne ovat kirjoja, joita minä luen.

PASTORI MANDERS. Luetteko te sellaisia kirjoituksia?

ROUVA ALVING. Luen niinkin.

PASTORI MANDERS. Tunnetteko te tulevanne paremmaksi tahi onnellisemmaksi sellaisesta lukemisesta?

ROUVA ALVING. Minusta tuntuu niitä lukiessani ikäänkuin turvallisemmalta.

PASTORI MANDERS. Sepä merkillistä. Mitenkä niin?

ROUVA ALVING. Niin, minä saan ikäänkuin selvitystä ja vahvistusta moneen moninaiseen, jota itse tunnen ja mietiskelen. Niin, se on merkillistä, pastori Manders, — niissä ei ole oikeastaan mitään uutta, noissa kirjoissa; niissä ei seiso muuta, kuin mitä useimmat ihmiset ajattelevat ja uskovat. Asia on vaan se, että useimmat ihmiset eivät ota selvää ajatuksistaan tahi eivät tahdo niillä itseänsä vaivata.

PASTORI MANDERS. No hyvä ihminen! Luuletko täydellä todella, että useimmat ihmiset —?

ROUVA ALVING. Niin, niin minä kyllä luulen.

PASTORI MANDERS. Niin, mutta ei sentään tässä maassa? Ei täällä meillä?

ROUVA ALVING. Kyllä vaan aivan varmaan, täällä meillä myös.

PASTORI MANDERS. No, sen minä sanon —!

ROUVA ALVING. Mutta mitä teillä sitte on muistuttamista noita kirjoja vastaan?

PASTORI MANDERS. Muistuttamista? Ettehän toki luulle, että minä tuhlaisin aikaani semmoisten tuotteiden tutkimiseen?

ROUVA ALVING. Tarkoitatte siis, ett'ette tunne ollenkaan mitä tuomitsette?

PASTORI MANDERS. Olen lukenut kylliksi näistä kirjoituksista, ollakseni niitä hyväksymättä.

ROUVA ALVING. Niin, mutta teidän oma ajatuksenne —

PASTORI MANDERS. Hyvä rouva, on monta kohtaa elämässä, jolloin täytyy luottaa toisiin. Se on nyt kerta niin tässä maailmassa; ja se on hyvä. Mitenkä muuten kävisi yhteiskuntien?

ROUVA ALVING. Ei-ei; siinä voitte olla oikeassa.

PASTORI MANDERS. Muuten en luonnollisesti kiellä, että niissä voipi olla sitä tätä viehättävää, semmoisissa kirjoituksissa. Enkä myöskään voi moittia teitä siitä, että haluatte tulla tuntemaan niitä hengellisiä liikkeitä, joita, niinkuin sanotaan, liikkuu ulkona suuressa maailmassa, — jossa olette antanut poikannekin olla niin kauvan. Mutta —

ROUVA ALVING. Mutta —?

PASTORI MANDERS (hiljentää ääntänsä). Mutta siitä ei puhuta, rouva Alving. Eihän tarvitse jokaiselle tehdä tiliä siitä, mitä lukee ja ajattelee neljän seinänsä sisäpuolella.

ROUVA ALVING. Ei, luonnollisesti; niin arvelen minäkin.

PASTORI MANDERS. Ajatelkaa nyt vaan, mitä velvollisuuksia teillä on tätä lastenkotoa kohtaan, jonka päätitte perustaa aikaan, jolloin mielipiteenne hengellisistä asioista olivat vallan toiset kuin nyt, — minkä minä voin huomata ainakin.

ROUVA ALVING. Niin niin, sen myönnän täydellisesti. Mutta lastenkodosta —

PASTORI MANDERS. Lastenkodosta piti meidän puhuman, niin. Siis — varovaisuutta, rouva! Ja nyt ryhtykäämme sitte asioihimme, (avaa päällyksen ja ottaa osan papereja ulos.) Näettekös näitä?

ROUVA ALVING. Asiakirjat?

PASTORI MANDERS. Kaikki tyyni. Ja täydessä kunnossa. Voitte uskoa, että oli vaikeata saada niitä oikeaan aikaan. Minun on suorastaan täytynyt panna kovaa. Virkakunnat kuin ovat melkein kiduttavan tunnokkaita, kuin kysymys on päättämisestä. Mutta tässä ne nyt sentään ovat. (Selaa läjää.) Tässä on laissa vahvistettu luovutuskirja Rosenvoldin tilan alueella olevaan Solvikin maan-osuuteen, sekä sen vastalaitettuihin asuinrakennuksiin, kouluhuoneisiin, opettajan-asuntoon ja kappeliin. Ja tässä on lahjoituksen ja laitoksen sääntöjen hyväksymiskirja. Tahdotteko nähdä — (lukee:) "Kapteeni Alvingin

muisto"-nimisen lastenkodon säännöt.

ROUVA ALVING (katselee kauvan paperia). Siinä se siis on.

PASTORI MANDERS. Olen valinnut nimityksen kapteeni, enkä kamariherra. Kapteeni näyttää kerskaamattomammalta.

ROUVA ALVING. Niin niin, kuinka vaan teidän mielestänne sopii.

PASTORI MANDERS. Ja tästä saatte säästöpankkikirjan, korkoa kasvavalle pääomalle, joka on pantu korvaamaan lastenkodon hoitokustannuksia.

ROUVA ALVING. Kiitos; mutta olkaa niin hyvä aina ja tallettakaa se, mukavuuden vuoksi.

PASTORI MANDERS. Aivan mielelläni. Arvelen, että meidän pitää antaa rahojen jäädä säästöpankkiin aluksi. Eihän korkomäärä ole kovin houkutteleva, neljä sadalta, kuuden kuukauden ylössanomisella. Jos sittemmin voitaisiin saada hyvä panttivelkakirja, — sen tulisi vain tietysti olla ensimmäistä kiinnitystä vastaan ja epäilemättömän varman paperin, — niin voimme lähemmin puhua asiasta.

ROUVA ALVING. Niin niin, hyvä pastori Manders, kaiken sen tunnette te paraiten.

PASTORI MANDERS. Koetan ainakin pitää silmäni auki. — Mutta sitte on vielä yksi asia, jota monesti olen aikonut teiltä kysyä.

ROUVA ALVING. Ja mikä se on?

PASTORI MANDERS. Onko lastenkoto-rakennukset vakuutettavat vai ei?

ROUVA ALVING. Luonnollisesti ne ovat vakuutettavat.

PASTORI MANDERS. Niin, seis hiukan, rouva. Miettikäämme lähemmin asiata.

ROUVA ALVING. Minä pidän kaikki vakuutettuna, sekä rakennukset että irtaimen, maanviljelyskapineet sekä maantuotteet.

PASTORI MANDERS. Selvää se. Omassa omaisuudessanne. Samoin teen minäkin, — luonnollisesti. Mutta tässä, näettekös, on kokonaan toinen asia. Onhan lastenkoto ikäänkuin pyhitettävä korkeampaan tarkoitukseen.

ROUVA ALVING. Niin, mutta jos —

PASTORI MANDERS. Oman yksityisen mielipiteeni mukaan en tosiaan pitäisi ensinkään loukkaavana turvautua kaikkia mahdollisuuksia vastaan —

ROUVA ALVING. Niin, se on minunkin ajaukseni.

PASTORI MANDERS. — mutta minkälainen on mieliala kansassa täällä ympäristössä? Senhän te tunnette paremmin kuin minä.

ROUVA ALVING. Hm, mieliala —

PASTORI MANDERS. Onko täällä sanottavasti ajatus-oikeutettuja, — todella ajatus-oikeutettuja, jotka voisivat loukkautua siitä?

ROUVA ALVING. Niin, mitä oikeastaan tarkoitatte todella ajatus-oikeutetuilla?

PASTORI MANDERS. No, tarkoitan lähinnä miehiä niin itsenäisissä ja vaikuttavissa asemissa, ett'ei oikein voi olla panematta niiden mielipiteille jotakin arvoa.

ROUVA ALVING. Semmoisia on täällä moniaita, jotka ehkä kyllä voisivat loukkautua, jos —

PASTORI MANDERS. No, näettekös vaan! Kaupungissa on meillä monta monituista sitä lajia. Aatelkaa vaan kaikkia virkakumppalini joukkolaisia! Voitaisiin todella niin perin helposti käsittää asia niin, ett'ei teillä ja minulla muka ole oikeata luottamusta korkeampaan hallitukseen.

ROUVA ALVING. Mutta oman mielipiteenne mukaan, hyvä pastori, vakuutuksenne on kumminkin —

PASTORI MANDERS. Niin, minä tiedän; minä tiedän: — minulla on luja vakuutukseni, se on kyllä totta. Mutta me emme kumminkaan voisi estää nurjaa ja epäedullista selitystä. Ja semmoinen voisi vuorostaan helposti vaikuttaa haitallisesti itse lastenkotolaitokseen.

ROUVA ALVING. Niin, jos sillä lailla kävisi, niin —

PASTORI MANDERS. Minä en myöskään kokonaan voi olla lukuun-ottamatta sitä tukalaa, — niin, voin kyllä sanoa, tuskallista asemaa, johon minä kenties voisin joutua. Kaupungin johtavissa piireissä haastellaan paljo tästä lastenkoto-asiasta. Onhan lastenkoto osaksi rakennettu myös kaupungin hyödyksi, ja toivottavasti on se huomattavassa määrässä keventävä yhteiskunnan köyhänkuormiamme. Mutta kuin nyt minä olen teidän neuvojanne ja olen johtanut asian toimituspuolta, niin voin peljätä, että kiihkoiset kaikkein ensiksi käyvät minun kimppuuni —

ROUVA ALVING. Niin, semmoiselle ei teidän pidä antautua alttiiksi.

PASTORI MANDERS. Puhumatta hyökkäyksistä, joita epäilemättä tehtäisiin minua vastaan eräissä lehdissä ja aikakauskirjoissa, jotka —

ROUVA ALVING. Kylliksi, hyvä pastori Manders, se kohta ratkaisee asian.

PASTORI MANDERS. Ette siis tahdo vakuutettavaksi?

ROUVA ALVING. En; annamme sen olla.

PASTORI MANDERS (nojautuu taakseppäin tuoliin). Mutta jos nyt onnettomuus kerta sattuisi? Eihän voi koskaan tietää —. Tahdotteko siinä tapauksessa korjata vahingon jälleen?

ROUVA ALVING. En, sen sanon teille suoraan, sitä en tekisi.

PASTORI MANDERS. Niin mutta tiedättekö, rouva Alving, — siinä tapauksessa otamme todella arveluttavan vastuun päällemme.

ROUVA ALVING. Mutta luuletteko voivamme muuta?

PASTORI MANDERS. En, sepä juuri seikka; emme oikeastaan voi muuta. Eihän meidän sentään pidä antautua nurjasti tuomittaviksi; eikä meillä millään lailla ole lupaa saattaa aikaan pahennusta seurakunnassa.

ROUVA ALVING. Teillä, pappina, ei ainakaan.

PASTORI MANDERS. Ja minä luulenkin todella voivamme luottaa, siihen, että semmoisella laitoksella on onni mukanaan, — niin, että se on erityisen varjeluksen suojassa.

ROUVA ALVING. Toivokaamme niin, pastori Manders.

PASTORI MANDERS. Jätämmekö siis sen sikseen?

ROUVA ALVING. Luonnollisesti teemme niin.

PASTORI MANDERS. Hyvä. Niinkuin tahdotte, (merkitsee.) Siis — ei vakuuteta.

ROUVA ALVING. Oli muuten kummallista, että tulitte puhuneeksi siitä juuri tänään —

PASTORI MANDERS. Olen kauvan ajatellut kysyä sitä teiltä —

ROUVA ALVING. — sillä eilen oli tuli pääsemässä irti siellä alaailla.

PASTORI MANDERS. Mitä?

ROUVA ALVING. Noh, se ei muuten ollut mitään erin-omaista. Valkea oli tarttunut höylänlastuihin työpajassa.

PASTORI MANDERS. Jossa Engstrand tekee työtä?

ROUVA ALVING. Niin. Hän kuuluu monesti niin varomattomasti pitelevän tulitikkuja.

PASTORI MANDERS. Sillä miehellä on niin paljon asioita päässä, — niin monenlaisia kiusauksia, Jumalan kiitos, hän kokee nyt viettää nuhteetointa elänää, kuulen ma.

ROUVA ALVING. Vai niin? Kuka niin sanoo?

PASTORI MANDERS. Sen on hän itse vakuuttanut minulle. Ja ketterä työmies hän myös on.

ROUVA ALVING. Kyllä, sen aikaa kuin on selvä —

PASTORI MANDERS. Niin, tuo surullinen heikkous! Mutta hän on monesti pakotettu siihen kehnon jalkansa tähden, hän sanoo. Hänen viimeksi kaupungissa ollessaan tulin oikein liikutetuksi hänen takiansa. Hän tuli luokseni ja kiitti minua niin sydämmellisesti, siitä että olin hankkinut hänelle työtä

täällä, niin että hän voi saada olla yhdessä Reginan kanssa.

ROUVA ALVING. Reginasta hän ei paljoa välitä.

PASTORI MANDERS. Välittää kyllä, hän puhuu tytön kanssa joka päivä, niin hän itse jutteli minulle.

ROUVA ALVING. Niin, niin, voi olla.

PASTORI MANDERS. Hän tuntee kyllä kaipaavansa jotakin, joka voi häntä pidättää kiusauksen lähetessä. Sepä juuri on herttaista Jaakko Engstrandissa, se, että hän tulee niin peräti avutoinna luoksesi ja syyttää itseänsä ja tunnustaa heikkoutensa. Viimeksi ollessaan puheillani — —. Kuulkaa, rouva Alving, jos hänellä olisi sisällinen tarve saada Regina kotia luoksensa jälleen —

ROUVA ALVING (nousee nopeasti). Regina!

PASTORI MANDERS. — niin elkää te panko sitä vastaan.

ROUVA ALVING. Panen, sitä minä vastustan kaikin voimin. Ja sitä paitse, — saahan Regina toimen lastenkodossa.

PASTORI MANDERS. Mutta ajatelkaa, Engstrand on kumminkin hänen isänsä —

ROUVA ALVING. O, minä tiedän paraiten, minkälainen isä hän on ollut hänelle. Ei, hänen luokseen ei Regina koskaan ole tuleva minun suostumuksellani.

PASTORI MANDERS (nousee). Mutta hyvä rouva, elkää siitä sentään niin kiivastuko. On oikein surullista, kuinka väärin te tunnette puuseppä Engstrandin. Onhan ikäänkuin oikein säikähtyisitte —

ROUVA ALVING (rauhallisemmin). Se on yhdentekevä. Olen ottanut Reginan luokseni, ja luonani hän pysyy, (kuuntelee.) Hys, hyvä pastori Manders, elkää enää puhuko tästä, (hän tulee iloisen-näköiseksi.) Kuulkaa! Siellä tulee Osvald portailla. Nyt tahdomme vaan ajatella *häntä*.

(Osvald Alving, ohuessa päällystakissa, hattu kädessä, ja polttaen suurta merivahapiippua, tulee sisään vasemmanpuolisen oven kautta.)

OSVALD (jää seisomaan ovelle). Oo, anteeksi — luulin teidän olevan konttorissa, (tulee lähemmäksi.) Hyvää päivää, herra pastori.

PASTORI MANDERS (tuijotellen). Ah —! Sepä kummallista —

ROUVA ALVING. Niin, mitä sanotte hänestä tuossa, pastori Manders?

PASTORI MANDERS. Minä sanon, — minä sanon —. Ei, mutta onko se todellakin —?

OSVALD. On, se on todellakin se tuhlaajapoika, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Mutta hyvä nuori ystäväni —

OSVALD. No, kotia tullut poika sitte.

ROUVA ALVING. Osvald tarkoittaa sitä kertaa, kuin te niin kovasti vastustelit hänen maalariksi tuloaan.

PASTORI MANDERS. Voihan ihmissilmissä moni askel näyttää arveluttavalta, joka sitte kumminkin — (ravistaa Osvaldin kättä.) No, terve tuloa, terve tuloa! Mutta hyvä Osvald —. Niin saanenhan kutsua teitä ristimänimellä?

OSVALD. Niin, miksi muuten kutsuisitte minua?

PASTORI MANDERS. Hyvä. Sitä aion sanoa, hyvä Osvaldini, — teidän ei pidä luulla minusta, että ehdottomasti tuomitsisin taiteilijasäädyn. Luulen, että on monta, jotka siinäkin säädyssä voivat säilyttää sisällisen ihmisensä turmeltumattomana.

OSVALD. Meidän on toivominen sitä.

ROUVA ALVING (loistaen tyytyväisyydestä). Tiedän yhden, joka on säilyttänyt sekä sisällisen että ulkonaisen ihmisensä turmeltumattomana. Katsokaa vaan häntä, pastori Manders.

OSVALD (kulkee lattiata ylöspäin). Niin niin; rakas äiti, jättäkäämme se.

PASTORI MANDERS. No ihan varmaan — sitä ei voi kieltää. Ja sittehän olette jo ruvennut saamaan nimeä. Sanomalehdet ovat usein puhuneet teistä, ja niin ylenmäärin suosiollisesti. Niin, se on — viime

aikoina on luullakseni oltu ikäänkuin vähä hiljaa.

OSVALD (yläällä kukkien luona). En ole saanut maalata juuri paljoa viime aikoina.

ROUVA ALVING. Pitäähän maalarinkin levätä välillä.

PASTORI MANDERS. Se on tietty. Ja sitte valmistaudutaan ja kootaan voimia johonkin suureen.

OSVALD. Niin. — Äiti, joko kohta syömme?

ROUVA ALVING. Puolituntisen kuluttua. Ruokahalu hänellä on, jumalan kiitos.

PASTORI MANDERS. Maistuupa tupakkakin.

OSVALD. Löysin isän piipun yläällä kamariasi ja sitte —

PASTORI MANDERS. Ahaa, siinäpä se on!

ROUVA ALVING. Mikä?

PASTORI MANDERS. Kun Osvald tuli tuolla ovesa piippu suussa, niin olin näkevinäni hänen isänsä ilmielävänä.

OSVALD. Ei nyt, todellako?

ROUVA ALVING. Oo, miten voittekaan sanoa niin! Onhan Osvald minuun.

PASTORI MANDERS. Niin; mutta hänellä on joku piirre suupielessä, jotakin huulissa, joka muistuttaa niin ilmeisesti Alvingista — varsinkin nyt, kuin hän polttaa.

ROUVA ALVING. Ei ollenkaan. Osvaldilla on pikemmin jotakin papillista suussaan, minun mielestäni.

PASTORI MANDERS. No niin, no niin; muutamilla virkaveljilläni on samanlainen piirre.

ROUVA ALVING. Mutta pane piippu pois, poika kultani: en tahdo saada sauhua tänne sisään.

OSVALD (tekee niin). Mielelläni. Tahdoin vaan koetella sitä; sillä olen kerta polttanut siitä lapsena.

ROUVA ALVING. Sinäkö?

OSVALD. Niin. Olin aivan pieni silloin. Ja sitte muistan tulleetni ylös kamariin isän luo eräänä iltana, kuin hän oli niin iloinen ja hauska.

ROUVA ALVING. Oo, sin' et muista mitään niiltä ajoilta.

OSVALD. Muistan, muistan selvästi, kuinka hän nosti minut polvelleen ja antoi minun polttaa piippua. Polta poika, hän sanoi, — polta kelpo lailla, poika! Ja minä poltin minkä suinkin taisin, kunnes tunsin tulevani ihan vaaleaksi ja hiki herui suurissa pisaroissa otsalleni. Silloin hän nauroi niin sydämmellisesti —

PASTORI MANDERS. Sepä vasta kummallista.

ROUVA ALVING. Ystäväni, se on vaan Osvaldin unennäköjä.

OSVALD. Ei, äiti, en ole sitä uneksinut. Sillä — vaikka et voi muistaa sitä — niin sinä tulit sisään ja kannoit minut ulos lastenkamariin. Siellä tuli minulle paha elämä, ja minä näin, että sinä itkit. — Tekikö isä usein semmoisia ilveitä?

PASTORI MANDERS. Nuoruudessaan oli hän erittäin hilpeä mies —

OSVALD. Ja sai kuitenkin niin paljon toimeen tässä maailmassa, niin paljon hyvää ja hyödyllistä; eikä elänyt sen vanhemmaksi.

PASTORI MANDERS. Niin, te olette todella perinyt nimenne toimekkaalta ja ansiolliselta mieheltä, hyvä Osvald Alving. No, se on toivottavasti teille kehotuksena —

OSVALD. Pitäisi olla, niin.

PASTORI MANDERS. Teitte ainakin kauniisti, kuin tulitte kotia hänen kunniapäiväkseen.

OSVALD. Vähempätä en toki voinut tehdä isäni vuoksi.

ROUVA ALVING. Ja kuin minä saan pitää hänet niin kauvan; siinä hän kuitenkin tekee kaikkein kauniimmasti.

PASTORI MANDERS. Niin, jättehän kotia talven yli, kuulen ma.

OSVALD. Jään kotia epämääräiseksi ajaksi, herra pastori. — Oo, on sentään ihanata olla taas kotona!

ROUVA ALVING (ilosta säteillen). Niin, eikö totta?

PASTORI MANDERS (katselee osaaottavaisesti Osvaldia). Te jouduitte aikaiseen ulos maailmaan, hyvä Osvald.

OSVALD. Niin tein. Joskus ajattelen, että eikö se ollut liian aikaiseen.

ROUVA ALVING. O, ei suinkaan. Siitä on reippaalle pojalle vaan hyvää. Ja olletikkin sille, joka on ainoa lapsi. Hänen ei pidä vetelehtiä kotona äidin ja isän luona ja tulla pilatuksi.

PASTORI MANDERS. Se kysymys on vaikea ratkaista, rouva Alving. Isän koti on ja pysyy kuitenkin lapsen oikeana olinpaikkana.

OSVALD. Siinä olen todella yhtä mieltä pastorin kanssa

PASTORI MANDERS. Katsokaa nyt vaan omaa poikaanne. Niin, voimmehan hyvästi puhua siitä hänen läsnäollessaan. Mikä on ollut seuraus hänelle? Hän on tullut kuuden — seitsemänkolmatta vuoden vanhaksi, eikä ole koskaan saanut tilaisuutta oppia tuntemaan kunnollista kotia.

OSVALD. Anteeksi, herra pastori, — siinä kokonaan petytte.

PASTORI MANDERS. Vai niin? Luulin, että olette oleskellut melkein yksin-omaan taiteilijapiireissä.

OSVALD. Niin olenkin.

PASTORI MANDERS. Mutta minä luulin, että useimmilla niistä ei ole varaa perustaa perhettä ja laittaa kotia.

OSVALD. On niitä muutamia, joilla ei ole varaa mennä naimisiin, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Niin, sitähan minä sanoin.

OSVALD. Mutta voihan heillä sen vuoksi olla koti. Ja se onkin yhdellä ja toisella; vieläpä hyvin kunnollinen ja sievä koti.

ROUVA ALVING (seuraa tarkasti, nyökkää, mutta ei sano mitään).

PASTORI MANDERS. Mutta enhän minä puhu nuoremiehen kodista. Kodilla tarkoitetaan perhekotia, jossa mies elää vaimonsa ja lastensa kanssa.

OSVALD. Niin, tahi lastensa äidin kanssa.

PASTORI MANDERS (säpsähtää; lyö kätensä yhteen). Mutta laupias —!

OSVALD. No?

PASTORI MANDERS. Elää yhdessä — lastensa äidin kanssa!

OSVALD. Niin, tahtoisitteko sitte ennemmin, että hänen pitäisi hyljätä lastensa äidin?

PASTORI MANDERS. Puhutte siis luvattomista yhteyksistä! Niistä niin kutsutuista villistä avioliitoista!

OSVALD. En ole koskaan huomannut mitään erittäin villiä sellaisten ihmisten yhdys-elämässä.

PASTORI MANDERS. Mutta kuinka on mahdollista, että kukaan — kukaan edes jotenkin hyvästi kasvitettu mies tahi nuori nainen voi mukautua elämään sillä tavalla — aivan yleisön silmäin edessä!

OSVALD. Mutta mitä heidän sitte pitäisi tehdä? Köyhä, nuori taiteilija, — köyhä, nuori tyttö —. Naimisiin meneminen maksaa paljon rahaa. Mitä pitää heidän silloin tehdä?

PASTORI MANDERS. Mitäkö heidän pitää tehdä? Niin, herra Alving, sanon teille, mitä heidän pitää tehdä. Heidän olisi pitänyt pysyä erillään alusta pitäen, olisi pitänyt!

OSVALD. Sillä puheella ette pääse pitkälle nuorten, lämminveristen rakastuneitten ihmisten kanssa.

ROUVA ALVING. Ette, sillä ette pääse pitkälle!

PASTORI MANDERS (jatkaen). Ja että virkakunnat suvaitsevat mitään semmoista! Että sen sallitaan tapahtua julkisesti! (Rouva Alvingin edessä.) Eikö minulla siis ollut syytä olla syvästi huolissani poikanne tähden. Piireissä, joissa siveettömyys peittämättä vallitsee ja ikäänkuin on saanut suojaa —

OSVALD. Tahdon sanoa teille jotakin, herra pastori. Minä olen ollut alituinen sunnuntaivieras parissa semmoisessa säännöttömässä kodissa —

PASTORI MANDERS. Vieläpä sunnuntaisin!

OSVALD. Niin, silloinhan pitää huvitteleita. Mutta en ole koskaan kuullut niissä sopimatointa sanaa, ja vielä vähemmin olen ollut näkijänä mihinkään, jota voitaisiin kutsua siveettömäksi. Ei; tiedättekö, milloinkaan ja missä minä olen tavannut siveettömyyttä taiteilijapiireissä?

PASTORI MANDERS. En, jumalan kiitos!

OSVALD. No, sitte otan luvan sanoakseni sen. Olen tavannut sitä, kuin yksi ja toinen meidän malliksi kelpaavista aviomiehistämme ja perheen-isistämme tuli sinne alas huvittelemaan hiukkaisen omin päin, ja taiteilijat silloin kunnioittivat heitä, vierailemalla heidän vähäpätöisissä kopeissaan. Silloin saimme oppia jotain. Ne herrat tiesivät jutella meille sekä paikoista että asioista, joista me koskaan emme olleet uneksineetkaan.

PASTORI MANDERS. Mitä? Tahdotteko väittää, että kunnialliset miehet täältä kotoa —?

OSVALD. Ettekö koskaan, kuin semmoiset kunnialliset miehet tulivat kotia takaisin, ettekö koskaan ole kuullut heidän kertovan paisuvasta siveettömyydestä ulkomailla.

PASTORI MANDERS. Olen, luonnollisesti —

ROUVA ALVING. Olen minäkin kuullut.

OSVALD. Niin, voipi lujasti luottaa heidän sanoihinsa. Heidän joukossaan on asiantuntevia miehiä, (tarttuu päähänsä.) Oo — että tuota kaunista, ihanata vapauden-elämää siellä ulkona, että sitä tuolla tavalla tahritaan.

ROUVA ALVING. Elä kiivastu, Osvald; se ei tee sinulle hyvää.

OSVALD. Ei, siinä olet oikeassa, äiti. Se ei tosiaan ole terveellistä minulle. Se on tuo kirottu väsymys, näetkös. Niin, nyt lähden pienelle kävelymatkalle ennen ateriaa. Anteeksi, herra pastori; te ette voi käsittää sitä; mutta se sai minut kiihkoihini, (menee ulos toisen oikeanpuolisen oven kautta.)

ROUVA ALVING. Poika raukkani —

PASTORI MANDERS. Niin, niin voitte syystä sanoa. Niin pitkälle on hän siis joutunut!

ROUVA ALVING (katselee häntä ja on vaiti).

PASTORI MANDERS (kävelee edestakaisin). Hän kutsui itseänsä tuhlaajapojaksi. Niin, sitä pahempi, sitä pahempi!

ROUVA ALVING (katsoo yhä häneen).

PASTORI MANDERS. Ja mitä sanotte te kaikkeen tähän.

ROUVA ALVING. Minä sanon, että Osvald oli oikeassa jok'ainoassa sanassa.

PASTORI MANDERS (seisottuu). Oikeassa? Oikeaassa! Semmoisilla periaatteilla!

ROUVA ALVING. Täällä yksinäisyydessäni olen minä tullut samanlaisiin ajatuksiin, herra pastori. Mutta minä en ole koskaan rohjennut tarttua niihin. Nyt, kaikeksi onneksi; poikani on puhuva puolestani.

PASTORI MANDERS. Te olette surkuteltava nainen, rouva Alving. Mutta nyt tahdon puhua teille pari vakavaa sanaa. Edessänne ei nyt enää seiso asianhoitajanne ja neuvon-antajanne, ei teidän ja kuolleen miehenne nuoruuden-ystävä. Edessänne seisoo pappi, sellaisena, kuin hän seisoi edessänne elämänne hurjimmalla hetkellä.

ROUVA ALVING. Ja mitä on papilla sanomista minulle?

PASTORI MANDERS. Minä tahdon ensiksi herättää muistoanne, rouva. Hetki on hyvästi valittu.

Huomenna on miehenni kuoleman kymmenes vuosipäivä; huomenna on tuon edesmenneen muistomerkki paljastettava; huomenna olen puhuva suurelle kokoutuneelle joukolle; — mutta tänään tahdon puhua teille yksin.

ROUVA ALVING. Hyvä, herra pastori; puhukaa!

PASTORI MANDERS. Muistatteko, että te, oltuanne tuskin vuoden avioliitossa, seisotte kadotuksen äärimmäisellä partaalla? Että te jätitte huoneenne ja kotinne, — että te pakenitte miehenni luota; — niin, rouva Alving, pakenitte, ja kieltäydyitte menemästä takaisin hänen luoksensa, vaikka hän kuinka paljon olisi pyytänyt ja rukoillut teitä tulemaan?

ROUVA ALVING. Oletteko unhottanut, kuinka äärettömän onnettomaksi tunsin itseni sinä ensimmäisenä vuonna?

PASTORI MANDERS. Se juuri on oikea kapinanhenki, että vaaditaan onnea tässä elämässä. Mitä oikeutta on meillä ihmisillä onneen? Ei, meidän pitää tehdä velvollisuutemme, rouva! Ja teidän velvollisuutenne oli pysyä kiinni siinä miehessä, jonka kerta olitte valinnut ja johonka olitte sidottu pyhillä siteillä.

ROUVA ALVING. Tiedätte hyvin, minkälaista elämää Alving vietti siihen aikaan; mihinkä irstaisuksiin hän teki itsensä syylliseksi.

PASTORI MANDERS. Tiedän aivan hyvin mitä huhuja hänestä liikkui; ja minä kaikkein vähimmin hyväksyn hänen elämänsä nuoruuden vuosina, jos nimittäin huhuissa oli perää. Mutta, vaimoa ei ole pantu isäntänsä tuomariksi. Teidän velvollisuutenne olisi ollut nöyrällä mielellä kantaa ristiä, jonka korkeampi tahto oli katsonut soveljakaaksi teille. Mutta sen sijaan heitätte te kapinallisesti ristin pois, jätätte kompastelevan, jota teidän olisi pitänyt tukeman, menette matkaanne ja panette hyvän nimenne ja maineenne alttiiksi, ja — olette turmelemaisillanne toisten maineen kaupanpäälliseksi.

ROUVA ALVING. Toisten? Toisen, tarkoitatte varmaan.

PASTORI MANDERS. Teitte hyvin varomattomasti, etsiessänne turvaa minun luotani.

ROUVA ALVING. Pappimme luota? Kotiystävämme luota?

PASTORI MANDERS. Erittäin sen tähden. — Niin, kiittäkää Herraa Jumalata, että minulla oli tarpeeksi lujuttua, — että minä sain teidät kiihkoisista aikomuksistanne ja että minun oli suotu saattaa teidät takaisin velvollisuuden tielle ja kotia laillisen isäntänne luokse.

ROUVA ALVING. Niin, pastori Manders, se oli todella teidän työtänne.

PASTORI MANDERS. Minä olin vaan halpa ase korkeamman kädessä. Ja kuinka on siitä, että sain teidät taivutetuksi velvollisuuteen ja kuuliaisuuteen, kuinka on siitä ollut suurta siunausta, kaikiksi seuraaviksi elämänpäiviksenne? Eikö käynyt niinkuin ennustin teille? Eikö Alving kääntänyt selkäänsä eksymyksille, niinkuin miehen sopii? Eikö hän elänyt sitte sen ajan jälkeen rakkaasti ja nuhteettomasti kanssanne kaikkea elin-aikaansa? Eikö hän tullut tämän seudun hyväntekijäksi, ja eikö hän ylentänyt teitä niin luoksensa, että te vähitellen tulitte auttajaksi kaikissa hänen yrityksissään? Ja oivalliseksi auttajaksi; — o, tiedän sen, rouva Alving: sen kiitoksen annan teille. — Mutta nyt tulen seuraavaan suureen hairaukseen elämässänne.

ROUVA ALVING. Mitä tarkoitatte?

PASTORI MANDERS. Niinkuin kerta kieltäydyitte vaimon velvollisuuksista; samaten olette sitte kieltäytynyt äidin.

ROUVA ALVING. Ah —!

PASTORI MANDERS. Teissä on ollut turmiollinen omavaltaisuuden henki koko elin-aikanne. Kaikki pyrkimisenne on tarkoittanut pakotointa ja luvatointa. Koskaan ette ole tahtonut suvaita mitään sidettä päällänne. Kaiken, mikä on elämätänne rasittanut, olette ajattelelmattomasti ja tunnottomasti heittänyt pois, ikäänkuin kuorman, joka oli omassa vallassanne. Teitä ei miellyttänyt enää olla vaimona, ja te lähditte miehenni luota. Teistä tuntui rasittavalta olla äitinä, ja te panitte lapsenne ulos vieraisiin.

ROUVA ALVING. Niin, se on totta; niin olen tehnyt.

PASTORI MANDERS. Mutta sen vuoksi olettekin tullut vieraaksi hänelle.

ROUVA ALVING. Ei, ei: en ole!

PASTORI MANDERS. Olette kyllä; niin on sen täytynyt käydä. Ja minkälaisena olette saanut hänet

takaisin! Ajatelkaa oikein, rouva Alving. Te olette rikkonut paljon miestänne vastaan; — sen tunnustatte pystyttäessänne hänelle muiston tuolla alaalalla. Tunnustakaa nyt myös, mitä olette rikkonut poikaanne vastaan; lienee vielä aika saattaa hänet takaisin harhapoluilta. Kääntykää itse; ja pystyttäkää, mitä hänessä sentään ehkä vielä voi pystyttää. Sillä (kohottaen etusormeansa) totisesti, rouva Alving, te olette vian-alainen äiti! — Tämän olen katsonut velvollisuudekseni sanoa teille. (Äänettömyyttä.)

ROUVA ALVING (hitaasti ja hilliten itseänsä). Te olette nyt puhunut, herra pastori; ja huomenna puhutte te mieheni muistoksi. Minä en puhu huomenna. Mutta nyt minä tahdon puhua hiukan teille, niinkuin te olette puhunut minulle.

PASTORI MANDERS. Luonnollisesti; te tahdotte tuoda esiin puollustuksia elämälänne —

ROUVA ALVING. En. Tahdon vaan kertoa.

PASTORI MANDERS. No —?

ROUVA ALVING. Kaikki, mitä tässä juuri sanoitte minusta ja miehestäni ja meidän yhdys-elämästämme, sittekuin te, niinkuin sanoitte sitä, olitte saattanut minut takaisin velvollisuuden tielle, — kaikki se on semmoista, jota ette ollenkaan tunne omasta huomiostanne. Siitä hetkestä aikain ette te — jokapäiväinen seuraystävämme — astunut enää jalallannekaan meidän huoneesemme.

PASTORI MANDERS. Muutittehan te ja miehenne kaupungista heti sen jälkeen.

ROUVA ALVING. Niin; ja tänne luoksemme ette tullut koskaan mieheni elin-aikana. Asiat ne olivat, jotka pakottivat teidät tulemaan minun luokseni, kuin olitte saanut lastenkoto-asian kanssa tekemistä.

PASTORI MANDERS (hiljaa ja epävarmasti). Helena — jos tämä on oleva nuhdetta, niin tahdon pyytää teitä miettimään —

ROUVA ALVING. niitä suhteita, joita teidän asemanne takia oli huomioon ottaminen; niin. Ja sitte, että minä olin karannut vaimo. Ei voi koskaan olla kylliksi varovainen semmoisia karttamattomia naisia kohtaan.

PASTORI MANDERS. Rakas — rouva Alving, tuo on niin tavatointa liioittelemista —

ROUVA ALVING. Niin, niin, niin, olkoon vaan. Sitä minä vaan tahdoin sanoa, että kuin te tuomitsette minun aviollisia suhteitani, niin nojaudutte sinänsä ilman mitään yleiseen tavalliseen mielipiteeseen.

PASTORI MANDERS. No niin kyllä; ja mitä sitte?

ROUVA ALVING. Mutta nyt, Manders, tahdon sanoa teille totuuden. Olen vannonut itsekseeni, että teidän kerta pitäisi saada se tietää. Teidän yksin!

PASTORI MANDERS. Ja mikä on sitte totuus?

ROUVA ALVING. Totuus on se, että minun mieheni kuoli yhtä säädyttömänä, kuin hän oli elänyt kaiken elin-aikansa.

PASTORI MANDERS (hapuilee tuolia). Mitä sanoitte?

ROUVA ALVING. Yhdeksäntoista-vuotisen avioliiton jälkeen yhtä säädyttömänä, — ainakin himoissansa, — kuin hän oli ennenkuin meidät vihitte.

PASTORI MANDERS. Ja näitä nuoruuden hairauksia, — näitä säännöttömyyksiä, — huikentelevaisuuksia, jos niin tahdotte, te kutsutte säädyttömäksi elämäksi!

ROUVA ALVING. Kotilääkärimme käytti sitä sanaa.

PASTORI MANDERS. Nyt en ymmärrä teitä.

ROUVA ALVING. Ei ole tarpeenkaan.

PASTORI MANDERS. Minua melkein pyörryttää. Koko teidän avioliittonne, — koko tämä monivuotinen yhdys-elämä miehenne kanssa, ei olisi ollut muuta kuin peitetty kadotus!

ROUVA ALVING. Ei pikkuistakaan muuta. Nyt tiedätte sen.

PASTORI MANDERS. Tämä — siitä tulen tuskin selville. En voi käsittää sitä! En ajatella sitä! Mutta mitenkä oli sitte mahdollista, että —? Mitenkä on mitään semmoista voitu pitää salassa?

ROUVA ALVING. Se onkin ollut lakkaamatoin taisteluni päivästä päivään. Kuin olimme saaneet

Osvaldin, näytti mielestäni tulevan ikäänkuin vähän parempata Alvingista. Mutta se ei kestänyt kauvaa. Ja silloinhan minun täytyi taistella kaksinkertaisesti, taistella henkeni uhalla, ett'ei kukaan saisi tietää, minkälainen ihminen lapsen isä oli. Ja tiedättehän sitte, kuinka miellyttävä Alving oli. Ei kukaan näyttänyt voivan uskoa muuta kuin hyvää hänestä. Hän oli sitä lajia väkeä, joiden elämä ei turmele heidän mainettaan. Mutta sitte, Manders, — senkin saatte tietää, — sitte tuli inhottavin kaikista.

PASTORI MANDERS. Tätäkin inhottavampi!

ROUVA ALVING. Minä olin ollut suvaitsevainen hänelle, vaikka niin hyvin tiesin, mitä tapahtui salassa talon ulkopuolella. Mutta kuin sitte pahennus tuli meihin oman kattomme alle —

PASTORI MANDERS. Mitä sanotte! Tänne!

ROUVA ALVING. Niin, tänne omaan kotiiimme. Tuolla sisällä (näyttää ensimmäistä oikeanpuolista ovea) ruokahuoneessa tulin ensiksi sen jäljille. Minulla oli jotakin tekemistä siellä sisällä, ja ovi oli lonkallaan. Sitte kuulin sisäpiikamme tulevan ylös puutarhasta, kantaen vettä noille kukille tuolla.

PASTORI MANDERS. No niin —?

ROUVA ALVING. Vähän jälkeempään kuulin, että Alvingkin tuli. Kuulin, että hän sanoi jotakin hiljaa hänelle, ja sitte kuulin — (lyhyesti nauraen.) O, se kaikuu vielä korvissani niin repivältä ja naurettavalta; — kuulin oman palveluspiikani kuiskaavan: Päästäkää minut, herra kamariherra! Antakaa minun olla!

PASTORI MANDERS. Mikä sopimatoin kevytmielisyys! O, mutta muuta kuin kevytmielisyyttä se ei ole ollut, rouva Alving. Uskokaa minua.

ROUVA ALVING. Minä sain pian tietää, mitä minun piti uskoa. Kamariherra sai tahtonsa piian kanssa, — ja sillä suhteella oli seurauksia, pastori Manders.

PASTORI MANDERS (ikäänkuin kivettyneenä). Ja kaikki tuo tässä talossa!
Tässä talossa!

ROUVA ALVING. Olin suvainnut paljon tässä talossa. Pitääkseni häntä kotona iltasittain — ja öisin, täytyi minun ruveta hänelle seurakumppaniksi hänen salaisissa juomingeissaan yläällä kamarissa. Siellä täytyi minun istua kahden hänen kanssaan, täytyi kilisteliä ja juoda hänen kanssaan, kuunnella hänen törkeätä, tyhjää puhettansa, täytyi painia nyrkkipainia hänen kanssaan, saadakseni laahatuksi hänet sänkyyn —

PASTORI MANDERS (vavisten). Että olette voinut kestää kaikkea tätä.

ROUVA ALVING. Minulla oli pieni poikani, jonka hyväksi kestää. Mutta kuin sitte se viimeinen häväistys tuli; kuin oma piikani —; silloin vannoin itsekseni: tämän pitää loppua! Ja sitte otin vallan talossa — koko vallan — sekä hänen että kaiken muun ylitse. Sillä nyt oli minulla ase häntä vastaan, näettekös; hän ei uskaltanut napista. Siihen aikaan Osvald pantiin maailmalle. Hän oli silloin seitsemännellä, ja alkoi havaita ja kysellä, niinkuin lapset tavallisesti tekevät. Kaikkea sitä en voinut kärsiä, Manders. Arvelin, että lapsi tulee myrkytetyksi, kuin hän vaan hengittikään tässä saastutetussa kodissa. Sen vuoksi laitoin hänet maailmalle. Ja nyt huomaatte myös, minkä tähden hän ei koskaan saanut astua jalkaansa tänne kotia, niin kauvan kuin hänen isänsä eli. Kukaan ei tiedä, mitä se on maksanut minulle.

PASTORI MANDERS. Te olette todella koetellut elämätä.

ROUVA ALVING. En olisi koskaan sitä kestänyt, ell'ei minulla olisi ollut työtäni. Niin, sillä uskallan kyllä sanoa, että olen tehnyt työtä! Kaikki nämä tilan kartuttamiset, kaikki parannukset, kaikki ne hyödylliset laitokset, joista Alving sai kiitosta ja ylistystä, — luuletteko hänellä olleen vireyttä semmoiseen? Hänellä, joka oikoeli kaikki päivät sohvalle ja luki vanhaa valtiokalenteria! Ei; nyt tahdon sanoa teille senkin: minä se hänet liikkeelle ajoin, kuin hänellä oli valoisimmat välihetkensä; minun täytyi vetää koko kuorma, kuin hän sitte jälleen alkoi elämöimistään tahi lyhistyi kurjuuteensa ja vihelijäisyyteensä.

PASTORI MANDERS. Ja tälle miehelle te pystyätte muistomerkin.

ROUVA ALVING. Siinä näette pahan omantunnon voiman.

PASTORI MANDERS. Pahan —? Mitä tarkoittatte?

ROUVA ALVING. Ajattelin aina, että oli mahdollista estää totuutta tulemasta ilmi, ja uskotuksi. Sen tähden olisi lastenkoto ikäänkuin kukistava kaikki huhut ja poistava kaikki epäilykset.

PASTORI MANDERS. Siinä olette varmaan päässyt tarkoituksenne perille, rouva Alving.

ROUVA ALVING. Ja sitte oli minulla toinenkin syy. En tahtonut, että Osvald, minun oma poikani, saisi minkäänlaista perintöä isältänsä.

PASTORI MANDERS. Alvingin omaisuudella siis —?

ROUVA ALVING. Niin. Summat, jotka vuosittain olen lahjoittanut tälle lastenkodolle, tekevät sen määrän, — olen laskenut sen tarkkaan, — sen määrän, joka aikanaan teki luutnantti Alvingista suotuisan kosiomiehen.

PASTORI MANDERS. Minä ymmärrän teidät —.

ROUVA ALVING. Se oli ostosumma —. En tahdo, että ne rahat joutuvat Osvaldin käsiin. Minun poikani pitää saaman kaikki minulta, niin hänen pitää.

(Osvald Alving tulee toisen oikeanpuolisen oven kautta; hatun ja päällystakin on hän jättänyt ulkopuolelle.)

ROUVA ALVING (häntä vastaan). Oletko jo täällä jälleen? Rakas, rakas poikani!

OSVALD. Niin; mitä tekisi ulkona tässä iankaikkisessa sade-ilmassa? Mutta minä kuulen, että meidän pitää mennä ruualle. Se on oivallista!

REGINA (paketti kädessä, ruokahuoneesta). Täällä on tullut paketti rouvalle, (ojentaa hänelle sen.)

ROUVA ALVING (katsahtaen pastori Mandersiin). Juhlalaulut huomiseksi, luultavasti.

PASTORI MANDERS. Hm —.

REGINA. Ja sitte on siellä pöytä katettu.

ROUVA ALVING. Hyvä; me tulemme vähän ajan perästä; tahdon vaan — (rupeaa avaamaan pakettia.)

REGINA (Osvaldille). Haluaako herra Alving valkeaa vai punaista portviiniä?

OSVALD. Molempia, neitsyt Engstrand.

REGINA. Bien —; sangen hyvä, herra Alving (menee ruokahuoneeseen.)

OSVALD. Saan ehkä auttaa pullojen avaamisessa (menee samaten ruokahuoneeseen, jonka ovi liukuaa puoleksi auki hänen jälkeensä.)

ROUVA ALVING (joka on avannut paketin). Niin, aivan oikein; tässä on juhlalaulut, pastori Manders.

PASTORI MANDERS (kädet ristissä). Mitenkä voin huomenna vilpittömällä mielellä pitää puheeni, siitä —!

ROUVA ALVING. O, siitä kyllä selviätte.

PASTORI MANDERS (hiljaa, ett'ei kuultaisi ruokahuoneeseen). Niin, pahennusta emme sentään voi herättää.

ROUVA ALVING (matalalla äänellä, mutta lujasti). Emme. Mutta sitte onkin tämä pitkä inhottava ilveily lopussa. Ylihuomisesta alkain on oleva minusta, niinkuin tuo vainaja ei koskaan olisi elänyt tässä talossa. Täällä ei ole oleva ketään muita, kuin minun poikani ja hänen äitinsä. (Ruokasalista kuuluu kaatuvan tuolin kolina; samalla kuuluu)

REGINAN ÄÄNI (terävästi mutta kuiskaten). Osvald sinä! Oletko hullu? Päästä minut!

ROUVA ALVING (hytkähtää säikäyksestä). Ah —! (Tuijottaa ikäänkuin honrupäisenä puoliavoimeen oveen. Osvaldin kuullaan yskivän ja hyräilevän siellä sisällä. Pullo avataan).

PASTORI MANDERS (liikutettuna). Mutta mitä tämä onkaan! Mitä se on, rouva Alving?

ROUVA ALVING (käheästi). Kummittelijoita. Kasvihuoneen pari — kummittelee.

PASTORI MANDERS. Mitä sanotte! Regina —? Onko hän —?

ROUVA ALVING. On. Tulkaa. Ei sanaakaan. —! (Tarttuu pastori Mandersin käsivarteen ja menee horjuen ruokasaliin päin.)

TOINEN NÄYTÖS.

(Sama huone. Synkkä vihmasade verhoo yhä maisemaa.)

(Pastori Manders ja rouva Alving tulevat ulos ruokahuoneesta.)

ROUVA ALVING (vielä ovesta), Terveudeksi, herra pastori, (puhuu ruokahuoneeseen.) Etkö tule mukaan, Osvald?

OSVALD (sisäpuolella). En, kiitoksia; minä menen ehkä hiukan ulos.

ROUVA ALVING. Niin, tee niin; onhan sade nyt hiukan tauonnut, (sulkee ruokahuoneen oven ja menee etehisen ovelle ja kutsuu:) Regina!

REGINA (ulkopuolella). Niin, rouva?

ROUVA ALVING. Mene alas silityshuoneeseen ja auta seppelten sitoja.

REGINA. Kyllä, rouva.

ROUVA ALVING (tarkastaa, meneekö Regina varmaan; sitte sulkee oven).

PASTORI MANDERS. Osvald ei suinkaan voine kuulla mitään sinne sisälle?

ROUVA ALVING. Ei, kuin ovi on kiinni. Sitä paitsi, menee hän ulos.

PASTORI MANDERS. Minä olen vielä niinkuin pyörällä. En ymmärrä, kuinka olen voinut niellä palaistakaan tuota ruoka-kultaa.

ROUVA ALVING (hilliten levottomuuttaan, kävelee edestakaisin). En minäkään. Mutta mitä nyt on tehtävä?

PASTORI MANDERS. Niin, mitä on tehtävä? Sitä en, totisesti, tiedä; olen aivan kokematon semmoisissa tiloissa.

ROUVA ALVING. Olen vakuutettu, ett'ei vielä ole mitään onnettomuutta tapahtunut.

PASTORI MANDERS. Ei, sen estäköön taivas! Mutta sopimaton suhde se on kuitenkin.

ROUVA ALVING. Koko asia on paljas oikku Osvaldin puolelta; siitä voitte olla varma.

PASTORI MANDERS. Niin, enhän ole, niinkuin sanottu, kokenut sellaisissa asioissa; mutta minusta näyttää sentään uskottavalta —

ROUVA ALVING. Pois talosta pitää hänen. Ja heti. Se on päivänselvä asia —

PASTORI MANDERS. Niin, ymmärrettävästi.

ROUVA ALVING. Mutta minne? Emme sentään voi tahtoa, että —

PASTORI MANDERS. Minnekkö? Luonnollisesti kotia isänsä luo.

ROUVA ALVING. Kenen luo, sanoitte?

PASTORI MANDERS. Isänsä —. Ei, mutta eihän Engstrand ole —. Mutta, hyvä isä, rouva, kuinka tämä on mahdollista? Olette ehkä kuitenkin erhettynyt.

ROUVA ALVING. Valitettavasti en erhety yhtään. Johannan täytyi tehdä tunnustuksensa minulle, — eikä Alving voinut kieltää. Ei siis ollut muuta neuvoa, kuin saada asia vaivutetuksi.

PASTORI MANDERS. Ei, se oli kyllä oikein.

ROUVA ALVING. Tyttö tuli heti palveluksesta, ja sai jotenkin runsaan summan, vaietukseen toistaiseksi. Lopusta piti hän itse huolen kuin tuli kaupunkiin. Hän uudisti vanhan tuttavuutensa puuseppä Engstrandin kanssa, antoi selvästi ilmi, luulen ma, kuinka paljon hänellä oli rahoja, ja uskotteli hänelle sitte jotakin siitä tai tästä ulkomaalaisesta, joka muka oli ollut täällä huvilavoineen sinä kesänä. Niin tulivat hän ja Engstrand vihityiksi pikin päin. Niin, vihittehän heidät itse.

PASTORI MANDERS. Mutta mitenkä sentään voin käsittää —? Muistan selvästi, kuin Engstrand tuli pyytämään vihkimistä. Hän oli niin kokonaan muserrettu, ja syytti itseään niin katkerasti

kevytmielisyydestä, johon hän ja hänen kihlattunsa olivat tehneet itsensä syyllisiksi.

ROUVA ALVING. Niin, täytyihän hänen ottaa synn päällensä.

PASTORI MANDERS. Mutta semmoista vilppiä häneltä! Ja minua kohtaan! Sitä en tosiaankaan olisi uskonut Jaakko Engstrandista. No, minä otan kyllä hänet vakavasti eteeni; siitä voi hän olla varma. — Ja sitte se siveettömyys semmoisessa yhteydessä! Rahojen tähden —! Kuinka suuri oli summa, joka piialla oli hallussaan?

ROUVA ALVING. Kolmesataa spesietä.

PASTORI MANDERS. Niin, ajatteles — halvan kolmensadan spesien tähden mennä ja vihittää itsensä langenneeseen naiseen!

ROUVA ALVING. Mitä sanotte sitte minusta, joka menin ja vihitin itseni langenneeseen mieheen?

PASTORI MANDERS. Mutta Herra hyvästi varjelkoon; — mitä sanoitte? Langenneeseen mieheen!

ROUVA ALVING. Luuletteko ehkä Alvingin olleen puhtaamman, minun mennessäni hänen kanssaan alttarin eteen, kuin Johanna oli, Engstrandin vihittäytyessä häneen?

PASTORI MANDERS. Niin, mutta ne ovat sentään niin äärettömän erilaiset suhdet —

ROUVA ALVING. Eivät ollenkaan niin erilaiset. Oli kyllä suuri erotus hinnassa; — halvat kolmesataa talaria ja kokonainen omaisuus.

PASTORI MANDERS. Mutta että voitte verratakkaan mitään niin erilaista. Olittehan kumminkin neuvotellut sydämmenne ja omaistenne kanssa.

ROUVA ALVING (ei katso häneen). Luulin ymmärtäneenne, minnekkä se, jota kutsutte sydämmekseni, oli eksynyt sillä kertaa.

PASTORI MANDERS (vieraasti). Jos olisin ymmärtänyt jotain semmoista, niin en olisi ollut jokapäiväinen vieras miehelle talossa.

ROUVA ALVING. Niin, se on ainakin varma, ett'en itseltäni neuvoa kysynyt.

PASTORI MANDERS. No, läheisimmiltä sukulaisiltanne sitte; niinkuin laissa on käsketty; äidiltänne ja molemmilta tädiltänne.

ROUVA ALVING. Niin, se on totta. Ne kolme laskivat omaisuuden minun edestäni. O, ei voi uskoa, kuinka selväksi he saivat, että muka oli sulaa hulluutta hyljätä semmoinen tarjous. Voisi äiti nyt nousta haudastaan ja tietäisi, mihin kaikki se komeus on vienyt!

PASTORI MANDERS. Lopusta ei voi ketään saattaa vastuun-alaiseksi. Se on ainakin varma, että teidän avioliittonne rakennettiin aivan luvallisen järjestyksen mukaan.

ROUVA ALVING (ikkunassa). Niin, tuon lain ja järjestyksen mukaan! Minä luulen monesti että se juuri vaikuttaa kaikki onnettomuudet tässä maailmassa.

PASTORI MANDERS. Rouva Alving, nyt teette syntiä.

ROUVA ALVING. Olkoon niin; mutta minä en kestä enää kaikkia näitä siteitä ja syitä. En voi! Minun pitää raivata itselleni tie vapauteen.

PASTORI MANDERS. Mitä sillä tarkoitatte?

ROUVA ALVING (rummuttaa ikkunankarmiin). Minun ei olisi koskaan pitänyt peitellä Alvingin elämää. Mutta minä en uskaltanut muuta silloin, — en itse vuoksenikaan. Sellainen raukka olin.

PASTORI MANDERS. Raukka?

ROUVA ALVING. Jos ihmiset olisivat saaneet jotain tietää, niin olisivat he sanoneet näin: mies parka; se on luonnollista, että hän hairahtelee, jolla on vaimo, joka karkaa hänen luotaan.

PASTORI MANDERS. Jollakin oikeudella voisi kyllä sanoa niinkin.

ROUVA ALVING (katsoen lujasti häneen). Jos olisin, niinkuin minun tulisi olla, ottaisin Osvaldin eteeni ja sanoisin: kuule, poikani, isäsi oli langennut ihminen —

PASTORI MANDERS. Mutta laupias —

ROUVA ALVING. — ja niin puhuisin hänelle kaikki mitä olen puhunut teille, — kaikki tyyni.

PASTORI MANDERS. Olen kauhistua teitä, rouva.

ROUVA ALVING. Tiedän sen. Tiedänhän sen! Kauhistun itse sitä ajatellessani, (poistuu ikkunasta.) Sellainen raukka olen.

PASTORI MANDERS. Ja te kutsutte raukkamaisuudeksi selvän velvollisuutenne ja tehtävänne täyttämistä. Oletteko unhottanut, että lapsen pitää kunnioittaman isäänsä ja äitiänsä?

ROUVA ALVING. Elkäämme ottako asiaa niin yleiseltä kannalta. Kysykäämme: pitääkö Osvaldin kunnioittaa ja rakastaa kamariherra Alvingia?

PASTORI MANDERS. Eikö ole mitään ääntä äidinsydämmessänne, joka kieltää teitä kukistamasta poikanne ihanteita?

ROUVA ALVING. Niin mutta totuus sitte?

PASTORI MANDERS. Niin mutta ihanteet sitte?

ROUVA ALVING. O — ihanteet, ihanteet! Joll'en vaan olisi sellainen raukka, kuin olen!

PASTORI MANDERS. Elkää halveksiko ihanteita, rouva, — sillä siitä tulee ankara kosto. Ja nyt erittäin Osvald. Osvaldilla ei suinkaan ole liian monta ihannetta, sitä pahempi. Mutta sen verran olen voinut huomata, että hänen isänsä on hänellä semmoisena ihanteena.

ROUVA ALVING. Siinä olette oikeassa.

PASTORI MANDERS. Ja ne ajatukset olette itse herättänyt ja kasvattanut hänessä kirjeillänne.

ROUVA ALVING. Niin; minä olin velvollisuuden ja syiden siteissä; sen tähden valehtelin pojalleni vuodesta vuoteen. Oo, millainen raukka, — millainen raukka olen ollut!

PASTORI MANDERS. Te olette herättänyt onnellisen harhaluulon pojassanne, rouva Alving, — ja sitä ette todellakaan saa pitää mitättömänä asiana.

ROUVA ALVING. Hm; kuka tietää, onko se nyt sittenkään niin hyvä. — Mutta mitään narripeliä Reginan kanssa en ainakaan suvaitse. Osvald ei saa tehdä tyttö-raukkaa onnettomaksi.

PASTORI MANDERS. Ei, hyvä isä, sehän olisi kauheata!

ROUVA ALVING. Jos tietäisin hänellä olevan vakavat tuumat ja että se olisi hänen onnekseen —

PASTORI MANDERS. Mitenkä? Mitä sitte?

ROUVA ALVING. Mutta onneksi ei se olisi; sillä Regina ei, sitä pahempi, ole semmoinen.

PASTORI MANDERS. No, mitä sitte? Mitä tarkoitatte?

ROUVA ALVING. Joll'en olisi niin vihelijäinen raukka, kuin olen, niin sanoisin hänelle: nai hänet, tahi järjestäkää asianne niinkuin tahdotte; mutta ei vaan mitään petosta.

PASTORI MANDERS. Mutta laupias —! Lainmukainoa avioliitto sittenkin! Jotain niin hirmuista —! Jotain niin tavatointa —!

ROUVA ALVING. Niin, sanotteko tavatointa? Käsi sydämmelle, pastori Manders; ettekö usko tuolla ympäri maata olevan avioparia, jotka ovat yhtä läheistä sukaa?

PASTORI MANDERS. En ymmärrä teitä ollenkaan.

ROUVA ALVING. Aivan hyvästi kyllä ymmärrätte.

PASTORI MANDERS. No, te ajattelette mahdollisena tapauksena, että —. Niin, sitä panempi, perhe-elämä ei kyllä aina ole niin puhdasta, kuin sen tulisi olla. Mutta mitään semmoista, kuin te tarkoitatte, ei voi kumminkaan koskaan tietää, ainakaan ei varmuudella. Tässä sitä vastoin — että te, äiti, voisitte sallia, että teidän —!

ROUVA ALVING. Mutta enhän sitä tahdokkaan. En voisi sitä sallia mistään hinnasta maailmassa; sitähän juuri sanon.

PASTORI MANDERS. Ette, koska olette raukka, niinkuin sitä kutsutte. Mutta joll'ette nyt olisi raukka —! Hyvä luoja, — niin kauhistava yhteys!

ROUVA ALVING. Niin, me polveudumme muuten kaikki semmoisista yhteyksistä, sanotaan. Ja kuka on se, joka on asettanut asiat niin tässä maailmassa, pastori Manders?

PASTORI MANDERS. Semmoisia kysymyksiä en tutkistele teidän kanssanne, rouva; siihen ei teillä ole lähimainkaan oikeata mieltä. Mutta että te rohkenette sanoa, olevanne raukka, silloin kuin —!

ROUVA ALVING. Nyt saatte kuulla, mitä sillä tarkoitan. Olen raukka ja pelkuri, siitä syystä, että täällä minussa on jotakin kummittelijantapaista, josta en koskaan oikein voi päästä irti.

PASTORI MANDERS. Miksikä sitä kutsuite?

ROUVA ALVING. Kummittelijantapaiseksi. Kuin kuulin Reginan ja Osvaldin äänen tuolla sisällä, oli aivan kuin olisin nähnyt kummittelijoita edessäni. Mutta minä luuien melkein, että me olemme kummittelijoita kaikki tyyni, pastori Manders. Ei yksin se, mitä olemme perineet isältämme ja äidiltämme, elä meissä. Samoin kummittelee kaikenlaiset vanhat kuolleet arvelut ja kaikenmoiset vanhat kuolleet uskot ja muut semmoiset. Tuo kaikki ei ole elävänä meissä, mutta pysyy kiinni kumminkin, emmekä me voi päästä siitä irti. Jos vaan otan käteeni sanomalehden ja luen sitä, olen näkevinäni kummittelijoiden hiipivän rivien välissä. Kummittelijoita elänee yli koko maan. Siellä lienee niitä niin tiheältä kuin hietaa, luulen ma. Ja sitte olemme me niin vihelijäisen valon-arkoja kaikki tyyni.

PASTORI MANDERS. Aha, — se siis on voitto lukemisestanne. Kauniita hedelmiä todella! O, noita inhottavia, kapinallisia, vapaauskoisia kirjoituksia!

ROUVA ALVING. Erhetytte, hyvä pastori. Te olette itse se mies, joka saitte minut kiihotetuksi lukemaan; ja siitä olette saava kiitoksen ja kunnian.

PASTORI MANDERS. Minä!

ROUVA ALVING. Niin, kuin pakotitte minut sen alaiseksi, jota kutsuite velvollisuudeksi ja tehtäväksi; kuin ylistitte oikeaksi ja hyväksi, mitä minun koko mieleni nousi vastustamaan jonakin iljettävänä. Silloin tahdoin tutkia teidän oppinne saumoja. Tahdoin vaan päästää auki yhden ainoan solmun, mutta kuin olin saanut sen auki, niin ratkesi kaikki tyyni. Ja minä huomasin sen olevan koneompelusta.

PASTORI MANDERS (hiljaa, väristen). Tämäkö olisi voitto elämäni kovimmasta taistelusta?

ROUVA ALVING. Kutsukaa sitä pikemmin kurjimmaksi tappioksenne.

PASTORI MANDERS. Se oli elämäni suurin voitto, Helena, voitto itsestäni.

ROUVA ALVING. Se oli rikos meitä molempia vastaan.

PASTORI MANDERS. Että minä pyysin teitä ja sanoin: vaimo, menkää kotia laillisen isäntänne luokse, kun te tulitte minun tyköni eksyneenä ja huusitte; tässä olen; ottakaa minut! Oliko se rikos?

ROUVA ALVING. Oli, niin minusta tuntuu.

PASTORI MANDERS. Me kaksi emme ymmärrä toisiamme.

ROUVA ALVING. Emme nyt enää ainakaan

PASTORI MANDERS. En koskaan, — en koskaan salaisimmissa ajatuksissanikaan ole pitänyt teitä muuna kuin toisen aviopuolisona.

ROUVA ALVING. Niin — uskoa sitä?

PASTORI MANDERS. Helena —!

ROUVA ALVING. Ihminen unhottaa niin helposti itsensä.

PASTORI MANDERS. En minä. Minä olen sama kuin aina olen ollut.

ROUVA ALVING (kääntää puheen). Niin, niin, niin, — elkäämme puhuko enää menneistä päivistä. Nyt olette korvianne myöten komisjoneissa ja toimikunnissa: ja minä kävelen täällä ja taistelen sekä sisällisiä että ulkonaaisia kummittelijoita vastaan.

PASTORI MANDERS. Ulkonaisten nöyryyttämisessä kyllä olen teitä auttava. Kaiken sen jälkeen, mitä kauhistuksella olen kuullut teiltä tänään, en voi rauhallisella omallatunnolla antaa nuoren, turvattoman tytön jäädä teidän luoksenne.

ROUVA ALVING. Eikö teistä olisi parasta, että me koettaisimme pitää hänestä huolta? Tarkoitan — hyvää naimista.

PASTORI MANDERS. Epäilemättä. Luulen että se olisi hänelle kaikin puolin toivottavaa. Onhan Regina nyt siinä iässä, jolloin —; niin, enhän ymmärrä sitä, mutta —

ROUVA ALVING. Regina tuli aikaiseen täysikasvuiseksi.

PASTORI MANDERS. Niin, eikö tullut? Olen muistavinani, että hän oli merkillisen vahvasti kehittynyt ruumiin puolesta, kuin valmistin häntä herran-ehtoolliselle. Mutta toistaiseksi on hänen ainakin mentävä kotia; isänsä johdon alle —. Ei, mutta eihän Engstrand olekkaan —. Että hän — että *hän* niin voi salata totuuden minulta! (Porstuan ovelle koputetaan.)

ROUVA ALVING. Kukahan se lienee? Tulkaa sisään!

ENGSTRAND (pyhävaatteissaan, ovesta). Pyydän nöyryimmäst' anteeksi, mutta —

PASTORI MANDERS. Aha! Hm —

ROUVA ALVING. Tekö se olette, Engstrand?

ENGSTRAND. — siellä ei ollut ketään piikaa saapuvilla, ja niin otin itselleni rohkean vapauden koputtaa aivan ovelle.

ROUVA ALVING. No niin, niin. Tulkaa sisään. Tahdotteko puhua minun kanssani?

ENGSTRAND (tulee sisään). En, muuten hyvin paljo kiitoksia. Kyllä mä vaan pastorin kanssa tahtoisin puhua pikkuisen.

PASTORI MANDERS (kävelee edestakaisin). Hm; vai niin? Te tahdotte puhua minun kanssani? Niinkö tahdotte?

ENGSTRAND. Niin, tahtoisin niin häijyn mielelläni —

PASTORI MANDERS (seisottuu hänen eteensä). No; saanko kysyä mistä?

ENGSTRAND. Juu, siitä, herra pastori, että nyt me olemme lopettamassa siellä alaaila. Tuhansia kiitoksia, rouva. — Ja nyt meillä on kaikki valmiina: ja siksi minun mielestäni olisi niin näpsää ja sopivaa, jos me, jotka olemme tehneet niin vilpittömästi työtä yhdessä koko tämän ajan, — minun mielestäni meidän pitäisi lopettaa pienellä hartaushetkellä tän'iltana.

PASTORI MANDERS. Hartaushetkellä? Alaalla lastenkodossa?

ENGSTRAND. Niin, joll'ei se ehkä pastorin mielestä ole sopivaa, niin —

PASTORI MANDERS. Kyllähän minun mielestäni on, mutta — hm —

ENGSTRAND. Minä olen itse pitänyt pieniä hartaushetkiä siellä alaalla iltasittain —

PASTORI MANDERS. Oletteko?

ENGSTRAND. Olen, aina välistä: semmoista pientä ylösrakennuksen nimellistä. Mutta minähän olen halpa, yksinkertainen mies, eikä minulla ole oikein lahjoja, jumala parantakoon, — ja siksi ajattelin, että koska herra pastori Manders juuri on täällä maalla, niin —

PASTORI MANDERS. Niin, näettekös, puuseppä Engstrand, minun pitää ensin tehdä teille eräs kysymys. Onko teillä oikea mieliala semmoiseen kokoukseen? Tunnetteko omantuntonne vapaaksi ja keveäksi?

ENGSTRAND. Oo jumala meitä parantakoon, ei juuri kannata haastaa omastatunnosta, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Ei, siitpä meidän juuri pitää puhua. Mitä te siis vastaatte?

ENGSTRAND. Niin, omatunto — se voi olla kehno, se, toisin kuuroin.

PASTORI MANDERS. No, sen tunnustatte siis kumminkin. Mutta tahdotteko suoraan sanoa minulle, — mitenkä on Reginan laita?

ROUVA ALVING (nopeasti). Pastori Manders!

PASTORI MANDERS (rauhoittaen). Antakaa minun —

ENGSTRAND. Keginan! Kiesus, kuinka minua säikäyttättekään! (katsoo rouva Alvingin.) Eihän vaan suinkaan ole hullusti Reginan laita?

PASTORI MANDERS. Sitä toivomme. Mutta minä tarkoitan, mitenkä on teidän ja Reginan välin laita? Tehän olette olevinanne hänen isänsä. No?

ENGSTRAND (epävarmana). Niin — hm — tietäähän herra pastori tämän näin minun ja Johanna-vainaan välillä.

PASTORI MANDERS. Ei mitään totuuden vääntelemissä enää. Vaimovainajanne ilmaisi rouva Alvingille oikean asianlaidan ennen lähtönsä palveluksesta.

ENGSTRAND. Olisiko siis —! Tekikö hän sen kummiakin?

PASTORI MANDERS. Olette siis paljastettu, Engstrand.

ENGSTRAND. Ja hän kuin sekä vannoi että kirosi niin pyhästi —.

PASTORI MANDERS. Kirosiko hän!

ENGSTRAND. Ei, hän vaan vannoi, mutta niin sydämmellisen vilpittömästi.

PASTORI MANDERS. Ja kaikki nämä vuodet olette te salannut totuutta minulta. Salannut sitä minulta, joka niin ehdottomasti olen luottanut teihin pienimmässäkin.

ENGSTRAND. Niin, sen pahempi, niin kyllä olen.

PASTORI MANDERS. Olenko ansainnut tätä teiltä, Engstrand? Enkö aina ole ollut valmis auttamaan teitä neuvolla ja työllä, sen minkä voinut olen? Vastatkaa! Enkö ole?

ENGSTRAND. Olisin maar' minä ollut usein ahtaalla, joll'ei minulla olisi ollut pastori Mandersia.

PASTORI MANDERS. Ja sitte palkitsette minut sillä lailla. Panette minut viemään epävarmoja tietoja ministerialikirjaan ja salaatte minulta sitte vuosikausia tiedot, jotka olitte sekä minulle että totuudelle velkaa. Menettelyynne on ollut aivan puolustamaton, Engstrand; ja tästä alkaen on välimme kuitti.

ENGSTRAND (huoahtaen). Niin, niin se kai on, voin huomata.

PASTORI MANDERS. Niin, sillä mitenkä voisitte mielestänne puhdistaa puolenne?

ENGSTRAND. Mutta olisiko hänen sitte pitänyt häpäisemän itsensä vielä enemmän, juttelemalla siitä? Ajatelkaapa, herra pastori, nyt vaan, olleenne samassa tilassa, kuin Johanna-vainaja —

PASTORI MANDERS. Minä!

ENGSTRAND. Kiesus, kiesus, en tarkoita niin aivan tsemälleen. Mutta minä tarkoitan, että pastorilla olisi jotakin hävettävää ihmisten silmissä, niinkuin sanotaan. Meidän, miehisten ihmisten, ei pidä tuomita vaimopoloista liian ankarasti, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Mutta enhän sitä teekkään. Teitä vastaanhan nuhteeni asetan.

ENGSTRAND. Voisinko saada luvan tehdä herra pastorille pikkaraisten kysymyksen?

PASTORI MANDERS. No jaa, kysykää.

ENGSTRAND. Eikö mies tee oikein ja kohtuullisesti, nostaessaan langennutta?

PASTORI MANDERS. Tekee, luonnollisesti.

ENGSTRAND. Ja eikö mies ole velkapää pitämään vakaisen sanansa?

PASTORI MANDERS. Tietysti hän on; mutta —

ENGSTRAND. Silloin, kuin Johanna oli joutunut onnettomuuteen tuon engelsmannin tai kenties ameriikkalaisen kautta, niin hän tuli kaupunkiin. Raukka, hän oli hylkinyt minua kerran tahi pari; hän katsoi nyt vaan siihen, mikä kaunista oli, hän; ja minulla oli tämä vioittuma koivessa. Niin, muistaahan pastori, minä olin rohjennut mennä tanssipaiikkaan, jossa merilläkulkevaiset matruusit teuhasivat juovuksissa ja humalapäissään, niinkuin sanotaan. Ja kuin minä sitte tahdoin kehottaa heitä viettämään uutta elämää —

ROUVA ALVING (kauvempana ikkunan luona). Hm —

PASTORI MANDERS. Tiedän sen, Engstrand; ne raa'at ihmiset heittivät teidät alas portaita. Sen tapauksen olette ennen kertonut minulle. Te kannatte vioittumaanne kunnialla.

ENGSTRAND. En kerskaile siitä, herra pastori. Mutta sitä hän tahdoin kertoa, että sitte hän tuli ja ilmaisi tilansa minulle itkun kyyneleillä ja hampaiden kiristyksellä. Voin sanoa herra pastorille, se oli minusta niin kovin surkeata kuulla.

PASTORI MANDERS. Niinkö se oli, Engstrand. No, ja sitte?

ENGSTRAND. Niin, sitte sanoin minä hänelle: Ameriikkalainen, hän on kulkemassa maailman merellä, hän. Ja sinä, Johanna, minä sanoin, sinä olet langennut syntiin, ja olet langennut olento. Mutta Jaakko Engstrand, sanoin, hän seisoo terveillä jaloillaan, hän; niin, sitä tarkoitin nyt niinkuin semmoiseksi vertaukseksi, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Ymmärrän aivan hyvästi; jatkakaa vaan.

ENGSTRAND. Niin, sitte minä autoin hänet ylös ja menin hänen kanssaan oikein säännöllisesti avioliittoon, etteivät ihmiset olisi saaneet tietää, kuinka hän oli ollut harhateillä ulkomaalaisten kanssa.

PASTORI MANDERS. Siinä kaikessa teitte vallan kauniisti. Minä en vaan voi hyväksyä sitä, että voitte taipua ottamaan rahoja —

ENGSTRAND. Rahoja? Minä? En penniäkään.

PASTORI MANDERS (kysyväisesti rouva Alvingille). Mutta —!

ENGSTRAND. Se on totta, — odottakaa hiukan; nyt muistan tuon. Johannalla oli kyllä sentään joitakuita penniä. Mutta niistä minä en huolinut. Hyi, minä sanoin, mammonaa, se on synnin palkkaa, se; sen kurjan kullan — tahi paperisetelit, mitä ne oli — ne heitämme ameriikkalaiselle takaisin, minä sanoin. Mutta hän oli poissa ja kadonnut kuohuisan meren toiselle puolelle, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Oliko hän, hyvä Engstrand?

ENGSTRAND. Oli kyllä. Ja sitte päätimme, minä ja Johanna yhdessä, että nuo rahat oli pantava lapsen kasvattamiseen; ja sille hyvälle se sitte jäikin; ja minä voin tehdä tilin ja selvän jok'ikisestä killingistä.

PASTORI MANDERS. Mutta tähän muuttaa asiata hyvin suuresti.

ENGSTRAND. Niin sen laita on, herra pastori! Ja minä uskallan kyllä sanoa olleeni vilpitoin isä Reginalle, — sen kuin voimani riittivät — sillä minä olen heikko mies, sen pahempi.

PASTORI MANDERS. No no, rakas Engstrand —

ENGSTRAND. Mutta sen uskallan sanoa, että olen kasvattanut lapsen ja elänyt rakkaasti Johannavainaan kanssa ja käyttänyt kotikuria, niinkuin kirjoitettu on. Mutta ei koskaan sentään ole juolahtanut mieleeni mennä ylös pastori Mandersin luo ja ylpeillä ja suurennella siitä, että olin tehnyt hyvän työn kerta maailmassa, minäkin. Ei, kuin semmoista sattuu Jaakko Engstrandille, niin hän ei puhu siitä. Sen pahempi, se ei tulekaan niin usein kysymykseen, luulen ma. Ja kuin tulen pastori Mandersin luo, on minulla yltäkyllin puhumista siinä, mikä on hullusti ja väärin. Sillä minä sanon, niinkuin sanoin vast'ikään, — omatunto voi olla ilkeä toisin kuuroin.

PASTORI MANDERS. Antakaa minulle kätenne, Jaakko Engstrand.

ENGSTRAND. O kiesus, herra pastori —

PASTORI MANDERS. Ei mitään estelyitä. (Likistää hänen kättänsä.) Kas niin!

ENGSTRAND. Ja jos minä sievään ja kauniisti rohkenisin pyytää pastorilta anteeksi —

PASTORI MANDERS. Te? Ei, päin vastoin minun tulee pyytää teiltä anteeksi —

ENGSTRAND. Kaikkea muuta.

PASTORI MANDERS. Kyllä, totisesti. Ja sen teen sydämmeni pohjasta. Antakaa anteeksi, että minä niin voin erhettyä teidän suhteenne. Ja jospa minä oikein todella voisoin osottaa teille vilpittömän paheksumiseni ja hyväntahtoisuuteni teitä kohtaan —

ENGSTRAND. Tahtoisiko herra pastori?

PASTORI MANDERS. Suurimmalla mielihyvällä —

ENGSTRAND. No sitte on juuri tilaisuus siihen. Niillä siunatuilla rahoilla, jotka olen pannut säästöön täällä maalla, aion perustaa jonkunlaisen merimieskodon kaupunkiin.

ROUVA ALVING. Tekö aiotte?

ENGSTRAND. Niin, siitä pitäisi tulla jonkunlainen turvapaikan-nimellinen. Kiusauksia on niin monenlaisia merimiehellä, joka vaeltaa mannermaalla. Mutta siinä talossa voisi hän olla niinkuin isän katsannon alla, minä ajattelin.

PASTORI MANDERS. Mitä sanotte siihen, rouva Aiving!

ENGSTRAND. Eihän minulla ole suuria varoja alkaakseni, jumala parantakoon; mutta jos vaan voisin saada hyväntahtoista apua, niin —

PASTORI MANDERS. Niin, niin, miettikäämme lähemmin sitä asiaa. Aikomuksenne viehättää minua vallan erin-omaisesti. Mutta menkää te nyt edeltä, ja laittakaa kaikki kuntoon ja toimittakaa kynttilät sytytetyiksi, niin että on vähän juhlallista. Ja sitte vietämme yösrakentavaisen hetken yhdessä, rakas Engstrand; sillä nyt luulen teillä todella olevan oikean mielialan.

ENGSTRAND. Minustakin tuntuu vähän siltä, niin. Ja hyvästi sitte, rouva, ja kiitoksia tästä; ja pitäkää oikein hyvästi silmällä Reginaa minun puolestani, (pyhäkäisee kyyneleen silmästään.) Johanna-vinaan lapsi — hm, se on ihmeellistä sen kanssa — mutta on aivan kuin hän olisi kasvanut kiinni sydänjuurihini. On kuin onkin se niin. (Tervehtää ja menee ulos porstuan kautta.)

PASTORI MANDERS. No, mitä sanotte nyt siitä miehestä, rouva Alving! Se oli vallan toinen selitys, se, jonka siinä saimme.

ROUVA ALVING. Niin, olihan se toinen.

PASTORI MANDERS. Siitä näette, kuinka varovainen tulee olla kanssa-ihmistänsä tuomitessaan. Mutta sydämmellisen iloista onkin sitte huomata erhettyneensä. Taikka mitä sanotte?

ROUVA ALVING. Minä sanon, että te olette suuri lapsi ja semmoisena pysytte, Manders.

PASTORI MANDERS. Minä?

ROUVA ALVING (laskee molemmat kätensä hänen hartioilleen). Ja minä sanon, että mieleni tekisi kiertämään käsivarteni teidän kaulanne ympäri.

PASTORI MANDERS (väistyy nopeasti). Ei, ei, herra siunatkoon —; semmoisia mielitekoja —

ROUVA ALVING (hymysuin). O, teidän ei tarvitse peljätä minua.

PASTORI MANDERS (pöydän luona). Te lausutte toisinaan niin liioittelevalla tavalla ajatuksenne. Nyt panen ensiksi asiakirjat kokoon ja laukkuuni, (tekee sanojensa mukaan.) Kas niin. Ja hyvästi nyt niin kauvaksi. Pitäkää silmänne auki, kuin Osvald tulee takaisin. Minä pistäydyn sitte ylös luoksenne jälleen. (Ottaa hattunsa ja menee ulos porstuan oven kautta.)

ROUVA ALVING (huoahtaa, katselee hetkisen ulos ikkunasta, siivoo hiukan huonetta ja aikoo mennä ruokahuoneeseen, mutta seisottuu ovelta, huudahtaen): Osvald, istutko vielä pöydässä!

OSVALD (ruokahuoneessa). Minä poltan vaan sikarini loppuun.

ROUVA ALVING. Minä luulin sinun menneen vähän kävelemään.

OSVALD. Tuommoisella säällä? (Lasi kilahtaa. Rouva Alving jättää oven auki ja istuu neulomuksineen sohvalle ikkunan luo.)

OSVALD (sisällä). Eikö se ollut pastori Manders, joka läksi nyt juuri?

ROUVA ALVING. Oli, hän meni alas lastenkodeksi.

OSVALD. Hm. (Lasi ja karahviini kilahtaa jälleen).

ROUVA ALVING (katsahtaen huolestuneesti). Rakas Osvald, sinun pitäisi varoa sitä likööriä. Se on väkevää.

OSVALD. Se on hyvää kosteutta vastaan.

ROUVA ALVING. Etkö enemmän tahdo tulla sisään minun luokseni?

OSVALD. Enhän saa polttaa siellä sisällä.

ROUVA ALVING. Tiedäthän kyllä saavasi sikaria polttaa.

OSVALD. Niin, niin, sitte minä tulen. Vaan pikkurainen pisara vielä. — Kas niin. (Tulee sikarinensa huoneesen ja sulkee oven jälkeensä. Lyhyt äänettömyys.)

OSVALD. Mihin pastori on joutunut?

ROUVA ALVING. Sanoinhan sinulle, että hän meni alas lastenkodolle.

OSVALD. Niin oikein, se on totta.

ROUVA ALVING. Sinun ei olisi pitänyt jäädä istumaan niin kauvaksi pöydän ääreen, Osvald.

OSVALD (sikari seljän takana). Mutta minusta se tuntuu niin hupaiselta, äiti. (Silittää ja taputtaa häntä.) Ajattele, — minulle, joka olen tullut kotia, istua äidin omassa pöydässä, äidin huoneessa, ja syödä äidin suloista ruokaa

ROUVA ALVING. Rakas, rakas poikani!

OSVALD (vähän kärsimättömänä, kävelee ja polttaa). Ja mihinkä muuten ryhtyisin täällä? En voi toimittaa mitään —

ROUVA ALVING. Niin, etkö voi?

OSVALD. Tuommoisella pilvisäällä? Kuin ei auringon pilkahdustakaan näy koko päivänä? (menee poikki.) O, sitä, kuin ei voi tehdä työtä —!

ROUVA ALVING. Ehk'et sentään tehnyt oikein viisaasti tullessasi kotia.

OSVALD. Kyllä, äiti; sen täytyi niin käydä.

ROUVA ALVING. Niin, minä näes tahtoisin sentään kymmenen kertaa ennemmin olla sitä onnea vailla, että sinä olet luonani, kuin että sinä olisit —

OSVALD (seisottuu pöydän luo). Mutta sano minulle nyt, äiti, — onko se sitte todella niin suuri onni sinulle että minä olen kotona?

ROUVA ALVING. Onko se onni minulle!

OSVALD (puristaa sanomalehteä). Minusta tuntuu, niinkuin se olisi melkein samantekevää sinulle, oliko minua taikka ei.

ROUVA ALVING. Ja sitä hennot sanoa äidillesi, Osvald?

OSVALD. Mutta olethan sinä niin hyvästi voinut elää ilman minua ennen.

ROUVA ALVING. Niin; minä olen elänyt ilman sinua — se on totta. (Äänettömyyttä. Vähitellen rupeaa hämärtämään. Osvald kävelee edestakaisin lattialla. Sikarin hän on pannut pois.)

OSVALD (seisottuu rouva Alvingin luo). Äiti, saanko luvan istua sohvalle luoksesi?

ROUVA ALVING (tekee tilaa hänelle). Kyllä, tule, rakas poikani.

OSVALD (istuu). Nyt sanon sinulle jotakin, äiti —

ROUVA ALVING (odottaen). No niin!

OSVALD (tirkistää eteensä). Sillä minä en voi kävellä ja miettiä sitä kauvemmin.

ROUVA ALVING. Mitä niin? Mitä se on?

OSVALD (niinkuin ennen). En ole saanut kirjoitetuksi sinulle siitä; ja sen jälkeen kuin tulin kotia —

ROUVA ALVING (tarttuu hänen käsivarteensa). Osvald, mitä tämä on!

OSVALD. Sekä eilen että tänään olen koettanut karkoittaa ajatuksia luotani, — päästä niistä. Mutta se ei menesty.

ROUVA ALVING (nousee). Nyt sinun pitää puhua suusi puhtaaksi, Osvald!

OSVALD (vetää hänet takaisin sohvalle istumaan). Pysy istumassa, niin tahdon koettaa sanoa sinulle

sen. — Olen valittanut niin väsymystä matkasta —

ROUVA ALVING. No niin! Mitä sitte?

OSVALD. Mutta se se ei ole minulla vikana; ei mikään tavallinen väsymys —

ROUVA ALVING (tahtoo hypähtää ylös). Ethän toki ole sairas, Osvald!

OSVALD (vetää hänet jälleen istumaan). Pysy istumassa, äiti. Kuuntele vaan rauhallisesti. Minä en ole oikein sairaskaan; en semmoinen, mitä yleensä sanotaan sairaaksi, (likistää kätensä päänsä ympäri.) Äiti, minä olen henkisesti sortunut, — hävinnyt, — minä en voi koskaan enää päästä työtä tekemään! (heittäytyy kädet kasvoilla hänen helmaansa ja puhkee nyhkyväiseen itkuun.)

ROUVA ALVING (vaaleana ja väristen). Osvald! Katso minuun! Ei, ei, tämä ei ole totta.

OSVALD (katsoo ylös epätoivoisin silmin). Ei koskaan enää voida työtä tehdä! Ei koskaan — ei koskaan! Olla kuin elävältä kuollut! Äiti, voitko ajatella mitään niin kauheata?

ROUVA ALVING. Onnetoin poikani! Mitenkä on sinun käynyt näin kauheasti?

OSVALD (asettuu jälleen suoraan). Niin, sepä se juuri on, jota en mitenkään voi käsittää. En ole milloinkaan viettänyt mitään peuhaavata elämää; en minkään puolesta. Sitä et saa luulla minusta, äiti! Sitä en ole koskaan tehnyt.

ROUVA ALVING. Sitä en luulekkaan, Osvald.

OSVALD. Ja sitte käy minun kumminkin näin! Näin kauhean onnettomasti!

ROUVA ALVING. Oo, mutta se parantuu, rakas, siunattu poikani. Se ei ole muuta kuin liiallista voimien ponnistusta. Voit uskoa minua siinä.

OSVALD (raskaasti). Niin uskoin minäkin alussa; mutta se ei ole niin.

ROUVA ALVING. Kerro minulle kaikki tyyni, alusta loppuun.

OSVALD. Niin aionkin.

ROUVA ALVING. Mihin aikaan huomasit sen ensin?

OSVALD. Heti sen jälkeen, kuin olin ollut kotona viime kertaa ja tullut alas Pariisiin jälleen. Minä rupesin tuntemaan hyvin kovia tuskia päässäni — enimmäten takaraivassani, tuntui minusta. Oli niinkuin ahdas rautarengas olisi ruuvattu niskani ympäri ja ylöspäin.

ROUVA ALVING. Ja sitte?

OSVALD. Alussa luulin, ett'ei se ollut muuta, kuin tavallista päänkivistystä, joka minua niin vaivasi kasvavana.

ROUVA ALVING. Niin, niin —

OSVALD. Mutta se ei ollut sitä; sen huomasin pian. Minä en voinut tehdä työtä enää. Minä tahdoin aloittaa erästä uutta suurta kuvaa; mutta tuntui niinkuin voimani olisivat hervahtuneet; kaikki tarmoni oli niinkuin lamassa; en voinut koota mielessäni selviä kuvitelmia; minua huimasi, — pyörrytti. Oo, se oli kauhea tila! Lopuksi laitoin hakemaan lääkäriä, — ja häneltä sain selvän vastauksen.

ROUVA ALVING. Mitenkä, tarkoitat?

OSVALD. Hän oli paraita lääkäriä siellä alaalla. Minun piti silloin kertoa hänelle, miltä tautini tuntui; ja sitte rupesi hän tekemään minulle koko joukon kysymyksiä, jotka eivät minusta ollenkaan kuuluneet asiaan; en käsittänyt mihinkä mies pyrki.

ROUVA ALVING. No!

OSVALD. Lopuksi sanoi hän: teissä on syntymästä alkain ollut jotain madonsyömää; — hän käytti juuri sanaa "vermoulu".

ROUVA ALVING (kiihkeänä). Mitä hän tarkoitti sillä?

OSVALD. En minäkään sitä ymmärtänyt, ja pyysin häneltä lähempää selitystä. Ja silloin sanoi tuo vanha kyynikko — (puristaa nyrkkiään.) Oo —!

ROUVA ALVING. Mitä hän sanoi?

OSVALD. Hän sanoi: isäin pahat teot etsitään lasten päälle.

ROUVA ALVING (nousee hitaasti). Isäin pahat teot —

OSVALD. Olin lyödä häntä vasten kasvoja —

ROUVA ALVING (menee lattian poikki). Isäin pahat teot —

OSVALD (hymyilee raukeasti). Niin, mitä siitä ajattelet? Luonnollisesti vakuutin hänelle, ett'ei tässä mitenkään voinut olla puhetta semmoisesta. Mutta luuletko hänen antaneen perään sentään? Ei, hän pysyi sanassaan; ja vasta sitte, kuin olin ottanut esille sinun kirjeesi ja kääntänyt hänelle kaikki ne paikat, joissa puhuttiin isästä —

ROUVA ALVING. Mutta silloin —?

OSVALD. Niin, silloin täytyi hänen luonnollisesti myöntää olevansa erhetyksissä; sitte sain tietää totuuden. Käsittämättömän totuuden! Tästä riemuisasta, onnellisesta nuorukais-elämästä toverien kanssa olisi minun pitänyt pysyä erilläni. Se oli ollut liian rajua minun voimilleni. Omasta syystä siis!

ROUVA ALVING. Osvald! Oi, ei; elä usko sitä!

OSVALD. Ei ollut muu selitys mahdollinen, hän sanoi. Se se on kauheata. Auttamattomasti sortunut koko iäkseni — oman ajattelemattomuuteni tähden. Kaikki, mitä tahdoin toimittaa maailmassa, — ei rohjeta ajatellakkaan sitä. O, jospa vaan voisin elää uudestaan — tehdä kaikki tyyni tekemättömäksi! (heittäytyy kasvoilleen sohvalle.)

ROUVA ALVING (kiertelee käsiänsä ja kävelee sisällisesti taistellen edestakaisin).

OSVALD (hetkisen jälkeen katsoo ylös ja jää puoleksi pitkälleen kyynäspäitensä nojalle). Jos se edes olisi ollut jonkun verran perittyä, — jonkun verran, mitä ei itse olisi voinut estää. Mutta tämä tällainen! Niin häpeämättömällä, ajattelemattomalla, kevytmielisellä tavalla tuhlannut oman onnensa, oman terveytensä, kaikki maailmassa, — tulevaisuutensa, elämänsä —!

ROUVA ALVING. Ei, ei, rakas, siunattu poikani; tämä on mahdotointa! (kumartuu hänen ylitsensä.) Tilasi ei ole niin toivotoin, kuin luulet.

OSVALD. O, sinä et tiedä — (hypähtää ylös.) Ja sitte se, äiti, että minun pitää tuottaa sinulle kaikki tämä suru! Monta kertaa olen melkein halunnut ja toivonut ettet välittäisi niin paljoa minusta.

ROUVA ALVING. Minäkö, Osvald; minun ainoa poikani! Ainoa, joka minulla on maailmassa; ainoa, josta välitän!

OSVALD (tarttuu hänen molempiin käsiinsä ja suutelee niitä). Niin, niin, sen kyllä näen. Kuin olen kotona, niin näenhän sen. Ja se on mitä raskainta minulle. — Mutta nyt sen siis tiedät. Ja nyt emme enää puhu siitä. Minä en kärsi sitä ajatella kauvan kerrassaan, (menee lattian poikki.) Toimita minulle jotakin juomista, äiti!

ROUVA ALVING. Juomista? Mitä sinä nyt joisit?

OSVALD. Mitä hyvänsä. Onhan sinulla vähän kylmää punssia kotona.

ROUVA ALVING. Niin, mutta rakas Osvald —!

OSVALD. Elä kiellä sitä, äiti. Ole nyt kiltti; minun täytyy saada jotain, millä huuhton alas kaikki nämä kalvavat ajatukset, (menee ylös kasvihnoneeseen.) Ja niin — niin pimeä kuin täällä on!

ROUVA ALVING (vetää kellonnuorasta oikealla).

OSVALD. Ja tämä lakkaamatoin sadesää. Sehän voi kestää viikoittain; koko kuukausia. Ei koskaan nähdä yhtäkään auringonsädettä. Niinä kertoina, jolloin olen ollut kotona, en muista koskaan nähneeni auringon paistavan.

ROUVA ALVING. Osvald, — sinä aiot matkustaa minun luotani!

OSVALD. Hm — (hengähtää raskaasti.) En aio mitään! (raukeasti.) Sen kyllä annan olla tekemättä.

REGINA (ruokahuoneesta). Soittiko rouva?

ROUVA ALVING. Soitin; toimita lamppu sisään.

REGINA. Heti, rouva. Se on jo sytytetty, (mennee ulos.)

ROUVA ALVING (menee Osvaldin luo). Osvald, elä salaa mitään minulta.

OSVALD. Sitä en tee, äiti — (menee pöydän luo.) Mielestäni olen sanonut sinulle niin paljon.

REGINA (tuo lampun ja panee sen pöydälle).

ROUVA ALVING. Kuule, Regina, sinä voisit tuoda meille puoli pulloa sampanjaa.

REGINA. Kyllä, rouva, (menee jälleen ulos.)

OSVALD (tarttuu molemmin käsin hyväillen hänen päähänsä). Se on niinkuin olla pitää. Tiesin kyllä, ett'ei äiti tahtonut antaa poikansa janota.

ROUVA ALVING. Rakas Osvald raukkni; mitenkä voisin kieltää sinulta mitään nyt?

OSVALD (vilkkaasti). Tottako, äiti? Tarkoitatko sitä mitä sanot?

ROUVA ALVING. Mitä?

OSVALD. Ett'et tahtois kieltää minulta nitään?

ROUVA ALVING. Mutta rakas Osvald —

OSVALD. Hys!

REGINA (tuo tarjottimella puoli pulloa sampanjaa ja kaksi lasia, ja asettaa ne pöydälle). Avaanko minä —?

OSVALD. Ei, kiitos; avaan itse. (Regina menee ulos jälleen.)

ROUVA ALVING (asettuu pöydän luo). Mitä sinä tarkoittit — että minun ei tulisi kieltää sinulta?

OSVALD (avatessaan pulloa). Ensin lasi tahi kaksi. (Korkki kimmahtaa auki; hän kaataa toiseen lasiin ja aikoo kaataa toiseen.)

ROUVA ALVING (pitää kättänsä päällä). Kiitos, — ei minulle.

OSVALD. No, minulle sitte! (tyhjentää lasin, täyttää sen uudestaan ja tyhjentää taas; sen jälkeen istuu pöydän ääreen.)

ROUVA ALVING (odottaen). No niin?

OSVALD (katsomatta häneen). Kuule, sano minulle, — minusta sinä ja pastori Manders näytitte niin ihmeellisen — hm, hiljaisilta päivällispöydässä.

ROUVA ALVING. Huomasitko sen?

OSVALD. Huomasin. Hm — (lyhyen äänettömyyden jälkeen.) Sano minulle, — miltä Regina sinusta näyttää?

ROUVA ALVING. Miltä hän minusta näyttää?

OSVALD. Niin, eikö hän ole oivallinen?

ROUVA ALVING. Rakas Osvald, sinä et tunne häntä niin tarkkaan kuin minä —

OSVALD. No?

ROUVA ALVING. Regina sai, paha kyllä, oleskella liian kauvan kotona. Minun olisi pitänyt ottaa hänet luokseni aikaisemmin.

OSVALD. Niin, mutta eikö hän ole muhkea nähdä, äiti? (täyttää lasinsa.)

ROUVA ALVING. Reginalla on monta ja suurta vikaa —

OSVALD. No niin, mitä se tekee? (juo taasen.)

ROUVA ALVING. Mutta minä pidän hänestä kuitenkin; ja minun on vastattava hänestä. En tahtois minkään edestä maailmassa, että hänelle tapahtuisi pahaa.

OSVALD (hypähtää ylös). Aiti, Regina on minun ainoa pelastukseni!

ROUVA ALVING (nousee). Mitä sillä tarkoitat?

OSVALD. En voi kävellä täällä ja kantaa kaikkea tätä sieluntuskaa yksin.

ROUVA ALVING. Eikö sinulla ole äitisi kantamaan sitä kanssasi?

OSVALD. Niin, sitä ajattelin; ja sen vuoksi tulinkin kotia luoksesi. Mutta se ei käy sillä lailla. Näen sen; se ei käy. Minä en kestä elämäni täällä!

ROUVA ALVING. Osvald!

OSVALD. Minun täytyy elää toisella tavalla, äiti, Sen vuoksi täytyy minun lähteä pois sinun luotasi. Minä en tahdo, että sinä olisit näkemässä sitä.

ROUVA ALVING. Onnetoin poikani! Oi, mutta Osvald, niin kauvan kuin olet niin sairas kuin nyt —

OSVALD. Jos se olisi sairaus yksin, niin jäisin kyllä luoksesi, äiti. Sillä sinä olet paras ystäväni maailmassa.

ROUVA ALVING. Niin, eikö totta, Osvald; enkö ole!

OSVALD (kulkee levotoinna ympäri). Mutta kaikki nuo vaivat ja katumus, — ja sitte tuo suuri kuolettavainen tuska. Oo — tämä kauhea tuska!

ROUVA ALVING (menee hänen jäljessään). Tuska? Mikä tuska? Mitä tarkoitat?

OSVALD. Oo, elä kysele minulta enempää. En tiedä sitä. En voi kuvailla sitä sinulle.

ROUVA ALVING (menee lattian poikki oikealle ja vetää kellonnauhasta).

OSVALD. Mitä aiot?

ROUVA ALVING. Aion saada poikani iloiseksi, niin. Hänen ei pidä kulkea täällä mietiskellen. (Reginalle, joka tulee ovesta.) Enemmän sampanjaa. Koko pullo. (Regina menee.)

OSVALD. Äiti!

ROUVA ALVING. Etkö luule meidänkin osaavan elää tässä talossa?

OSVALD. Eikö hän ole muhkea nähdä? Sitä, mimmoista tekoa hän on! Ja niin tuiki terve.

ROUVA ALVING (istuu pöydän luo). Istu, Osvald, ja haastelkaamme tyynesti.

OSVALD (istuu). Et suinkaan tiedä, äiti, että minulla on vääryys sovitettavana Reginaa kohtaan.

ROUVA ALVING. Sinulla!

OSVALD. Tahi pieni ajattelemattomuus — miksikä sinä sitä kutsuisit. Vallan viatoin muuten. Kuin viimeksi olin kotona —

ROUVA ALVING. Niin?

OSVALD. — kyseli hän minulta niin usein Pariisin oloja, ja minä juttelin hänelle silloin yhtä ja toista sieltä alaalta. Sitte muistan, että eräänä päivänä tulin sanoneeksi: eikö teitä haluttaisi tulla sinne alas?

ROUVA ALVING. No?

OSVALD. Minä näin, että hän tuli aivan tulipunaiseksi, ja sitte hän sanoi: kyllä, minua kyllä haluttaisi. Niin niin, minä vastasin, siihen voipi kyllä neuvoja saada — tahi jotakin semmoista.

ROUVA ALVING. No niin?

OSVALD. Olin luonnollisesti unhottanut koko asian; mutta kuin toissa päivänä tulin kysyneeksi häneltä, oliko iänen mielensä hyvä, että niin kauvan viivyn kotona —

ROUVA ALVING. Niin?

OSVALD. — silloin hän katsoi niin omituisesti minuun, ja kysyi: mutta mitä sitte tulee minun Pariisin-matkastani?

ROUVA ALVING. Hänen matkastaan!

OSVALD. Ja sitte sain hänen tunnustamaan, että hän oli pitänyt asian totena, että hän oli täällä ajatellut minua koko ajan, ja että hän oli ruvennut opettelemaan ranskaa —

ROUVA ALVING. Sen vuoksi siis —

OSVALD. Äiti, — kuin näin tuon muhkean, kauniin, tuiki terveen tytön seisovan siinä edessäni — enhän ennen koskaan ollut häntä tarkemmin huomannut — mutta nyt kuin hän seiso siinä ikäänkuin avosylin valmiina minua vastaan-ottamaan —

ROUVA ALVING. Osvald!

OSVALD. — silloin selvisi minulle, että hänessä siinä oli pelastus; sillä minä näin hänessä olevan elämän-iloa.

ROUVA ALVING (hämmästyen). Elämän-iloa —? Voiko pelastusta olla siinä?

REGINA (ruokahuoneesta, sampanjapullo kädessä). Pyydän aateeksi, että viivyin näin kauvan; mutta minun täytyi mennä kellariin — (pane pullon pöydälle.)

OSVALD. Ja tuo sitte lasi vielä.

REGINA (katsoo kummastuneena häneen). Tuossa on rouvan lasi, herra Alving.

OSVALD. Niin, mutta tuo lasi itsellesi, Regina.

REGINA (hämmästy ja katsoo arasti sivulta rouva Alvingiin).

OSVALD. No?

REGINA (hiljaa ja everrellen). Rouvanko tahdolla —?

ROUVA ALVING. Tuo lasi, Regina. (Regina menee ruokahuoneeseen.)

OSVALD (katsoo hänen jälkeensä). Oletko huomannut, kuinka hän käy? Niin lujasti ja rohkeasti.

REGINA (tulee tyhjän lasin kanssa, jonka hän pitää kädessään).

OSVALD. Istu, Regina.

REGINA (katsoo kysyväisesti rouva Alvingiin).

ROUVA ALVING. Istu.

REGINA (istuu ruokahuoneen oven viereiselle tuolille ja pitää yhä tyhjää lasia, kädessään).

ROUVA ALVING. Osvald, — mitä sanoitkaan elämän-iloista?

OSVALD. Niin elämän-ilo, äiti — sitä ette tunne suuresti, te kotolaiset. En havaitse sitä koskaan täällä —

ROUVA ALVING. Etkö kuin olet minun luonani?

OSVALD. En kuin olen kotona. Mutta sitä et sinä käsitä

ROUVA ALVING. Kyllä, kyllä, luulen melkein käsittäväni — nyt.

OSVALD. Se — ja sitte työilo. Niin, se on pohjaltaan samaa. Mutta siitäkään ette tiedä mitään.

ROUVA ALVING. Siinä voit kyllä olla oikeassa. Osvald, puhu minulle enemmän tuosta.

OSVALD. Niin, sitä vaan tarkoitan, että täällä opetetaan ihmisiä uskomaan, että työ on kirous ja synnin rangaistus, ja että elämä on jotakin surkeata, jota käytämme paraiten pääsemällä siitä niin pian kuin suinkin.

ROUVA ALVING. Murheen laakso, niin. Ja siinä me teemme aivan oikein ja rehellisesti.

OSVALD. Mutta semmoisista eivät ihmiset välitä siellä ulkona. Siellä ei ole ketään, joka oikein enää uskoo semmoisiin oppeihin. Siellä ulkona voi pelkkä maailmassa oleminen tuntua niin riemuisan onnelliselta. Äiti, oletko huomannut, että kaikki, mitä minä olen maalannut, on kuvailut elämän-iloa? Aina vaan elämän-iloa. Niissä on valoa ja auringonpaistetta ja sunnuntai-ilmaa, — ja säteilevän tyytyväisiä ihmiskasvoja. Sen vuoksi pelkään jäädä tänne luoksesi.

ROUVA ALVING. Pelkää? Mitä pelkää täällä minun luonani?

OSVALD. Minä pelkään, että kaikki se, mitä on eleillä minussa, muuttuisi ilkeydeksi täällä.

ROUVA ALVING (katsoo tarkasti häneen). Luuletko, että niin kävisi?

OSVALD. Olen siitä varma. Vaikka eläisin samaa elämää täällä kotosalla, kuin siellä ulkona, ei se kumminkaan ole samaa elämää.

ROUVA ALVING (joka on kiinteästi kuunnellut, nousee, suurin, mietteellisin silmin, ja sanoo). Nyt käsitän asiain juoksun —

OSVALD. Mitä käsität?

ROUVA ALVING. Nyt käsitän sen ensi kerran. Ja nyt voin minä puhua.

OSVALD (nousee). Äiti, min' en ymmärrä sinua.

REGINA (joka samaten on noussut). Pitääkö minun ehkä lähteä?

ROUVA ALVING. Ei, jää tänne. Nyt voin puhua. Nyt, poikani, saat tietää kaikki tyyni. Ja sitte voit valita. Osvald! Regina!

OSVALD. Ole hiljaa. Pastori —

PASTORI MANDERS (tulee porstuan-oven kautta). Kas niin, nyt on meillä ollut sydämmellisen kaunis hetki siellä alaalla.

OSVALD. Meillä myös.

PASTORI MANDERS. Engstrandia on autettava tuon merimieskodin laittamisessa. Regina saa muuttaa hänen luokseen ja olla hänen apunaan —

REGINA. Ei, kiitos, herra pastori.

PASTORI MANDERS (huomaa nyt vasta hänet). Mitä —? Täällä, — ja lasi kädessä!

REGINA (paneer nopeasti lasin pois). Pardon —!

OSVALD. Regina muuttaa minun kanssani, herra pastori.

PASTORI MANDERS. Muuttaa! Teidän kanssanne!

OSVALD. Niin, minun vaimonani, — jos hän niin haluaa.

PASTORI MANDERS. Mutta laupias —!

REGINA. Min' en voi sille mitään, herra pastori.

OSVALD. Tahi hän jää tänne, jos minä jään.

REGINA (ehdottomasti). Tänne!

PASTORI MANDERS. Minä kauhistan teitä, rouva Alving.

ROUVA ALVING. Ei kumpikaan tapahdu; sillä nyt voin minä puhua suuni puhtaaksi.

PASTORI MANDERS. Mutta sitä ette toki tahdo! Ei, ei, ei!

ROUVA ALVING. Tahdon, sekä voin että tahdon. Eikä kummankaan yhtään ihannetta kaadu.

OSVALD. Äiti, mitä tässä minulta salataan!

REGINA (kuunnellen). Rouva! Kuulkaa! Ihmisiä huutaa ulkona, (menee kasvihuoneeseen ja katsoo ulos.)

OSVALD (vasemmanpuoliseen ikkunaan päin). Mikä siellä on hätänä? Mistä se valo tulee?

REGINA (huutaa). Lastenkodossa palaa!

ROUVA ALVING (ikkunaan päin). Palaa!

PASTORI MANDERS. Palaa! Mahdotointa. Olinhan juuri siellä alaalla.

OSVALD. Missä on minun hattuni? No, se voi olla yhdentekevä -. Isän lastenkoto —! (juoksee ulos puisto-oven kautta.)

ROUVA ALVING. Huivini, Regina! Lastenkoto on ilmitulessa.

PASTORI MANDERS. Kauheata! Rouva Alving, siinä loistaa rangaistustuomio tämän hävityksen huoneen yli!

ROUVA ALVING. Niin, niin kyllä. Tule, Regina, (hän ja Regina kiiruhtavat ulos porstuan kautta.)

PASTORI MANDERS (lyö käsiänsä yhteen). Eikä sitte vakuutettu! (ulos samaa tietä.)

KOLMAS NÄYTÖS.

(Entinen huone. Kaikki ovet ovat auki. Lamppu palaa aina pöydällä. Pimeä ulkona; ainoastaan vieno tulen hehku näkyy perältä vasemmalta.)

(Rouva Alving, suuri liina päässä, seisoo yläällä kasvihuoneessa ja katselee ulos. Regina, samoin liinaan kiedottuna, seisoo vähä hänen takanansa.)

ROUVA ALVING. Palanut kaikki tyyni. Aivan poroksi.

REGINA. Palo kestää vielä kellarissa.

ROUVA ALVING. Miks'ei Osvald tule ylös. Eihän siellä ole mitään pelastamista.

REGINA. Menenkö minä ehkä alas hänen luokseee hattua viemään?

ROUVA ALVING. Eikö hänellä edes ole hattua päässä?

REGINA (näyttää ulos porstuaan). Ei, tuolla se riippuu.

ROUVA ALVING. Anna sen sitte riippua. Kyllä hän nyt sentään jo saa tulla. Minä menen itse katsomaan, (menee ulos puisto-oven kautta.)

PASTORI MANDERS (tulee porstuasta). Eikö rouva Alving ole täällä?

REGINA. Nyt juuri hän meni alas puutarhaan.

PASTORI MANDERS. Tämä on kauhein yö, minä olen elänyt.

REGINA. Niin, eikö se ole hirveä onnettomuus, herra pastori?

PASTORI MANDERS. Oo, elkää puhuko siitä! Tuskin uskallan sitä edes ajatella.

REGINA. Mutta mitenkähän se on saanut alkunsa —?

PASTORI MANDERS. Elkää kysykö minulta, neitsyt Engstrand! Mistä voin minä sen tietää? Vai tahdotteko tekin —? Eikö siinä kyllä, että teidän isänne —?

REGINA. Mitä hän?

PASTORI MANDERS. O, hän on pannut minun pääni aivan pyörälle.

ENGSTRAND (tulee porstuan kautta). Herra pastori —!

PASTORI MANDERS (kääntyy peljästyneenä). Oletteko kintereilläni täälläkin!

ENGSTRAND. Niin, tottahan jumal' avita —! O, kiusus sentään! Mutta tämä näin on niin ilkeätä, herra pastori!

PASTORI MANDERS (kävelee edestakaisin). Sen pahempi, sen pahempi!

REGINA. Mikä niin?

ENGSTRAND. O, se tuli tästä hartaushetkestä, näetkös (hiljaa.) Nyt on käki silmukkeessa, laps' kulta! (kovaa.) Ja että sitte minun syyni pitää olla, että pastori Manders tuli sylliseksi tuommoiseen!

PASTORI MANDERS. Mutta minä vakuutan teille, Engstrand —

ENGSTRAND. Mutta eihän siellä kukaan muu kuin pastori liikuttellut kynttilöitä, siellä alaila.

PASTORI MANDERS (seisottuu). Niin, niin väitätte te. Mutta minä en voi muistaa pitäneeni kynttilää edes kädessäni.

ENGSTRAND. Ja minä kuin näin niin selvään, että pastori otti kynttilän ja niesti sen sormillaan, ja heitti karren juuri höylänlastuihin.

PASTORI MANDERS. Ja sen te näitte?

ENGSTRAND. Niin, sen näin aivan, sen.

PASTORI MANDERS. Tätä on minun mahdotoin käsittää. Ei muutoin koskaan ole tapani siivota kynttilää sormillani.

ENGSTRAND. Niin, se näyttikin hiton siivottomalta. Mutta voiko se sitte käydä niin kovin vaaralliseksi, herra pastori?

PASTORI MANDERS (kävelee levottomana edestakaisin). O, elkkä kysykö minulta!

ENGSTRAND (kävelee hänen kanssaan). Ja eihän pastori sitte ole vakuuttanutkaan sitä?

PASTORI MANDERS (edelleen käyden). En, en, en: kuulettehan sen.

ENGSTRAND (seuraa mukana). Ei vakuuttanut. Ja mennä töröttää sitte ja pistää lämpiämään koko kasan. Kiesus, kiesus, sitä onnettomuutta!

PASTORI MANDERS (pyhkii hikeä otsaltaan). Niin, niin voitte kyllä sanoa, Engstrand.

ENGSTRAND. Ja että sitte tuommoisen piti tapahtuman hyväntekeväisyys-laitokselle, joka olisi ollut hyödyksi sekä piirille että pitäjälle, niinkuin sanotaan. Sanomalehdet eivät varmaankaan silittele pastoria, luulen mä.

PASTORI MANDERS. Eivät, sitäpä juuri tässä käydessäni ajattelen. Se on melkein pahinta tuossa kaikessa. Kaikki nuo vihamieliset hyökkäykset ja syytökset —! O, se on kauheata ajatella!

ROUVA ALVING (tulee puutarhasta). Häntä ei voi saada lähtemään sammutustyöstä.

PASTORI MANDERS. Ah, oletteko te siellä, rouva.

ROUVA ALVING. Niin pääsitte kuitenkin pitämästä juhlapuhettanne, pastori Manders.

PASTORI MANDERS. O, minä olisin niin mielelläni —

ROUVA ALVING (alentaa äänensä). Parasta oli, että kävi niinkuin kävi. Tämä lastenkoto ei olisi ollut miksikään siunaukseksi.

PASTORI MANDERS. Ettekö usko?

ROUVA ALVING. Uskotteko te sen?

PASTORI MANDERS. Mutta se oli ainakin äärettömän suuri onnettomuus.

ROUVA ALVING. Puhukaamme lyhyesti ja suoraan siitä, niinkuin toimitus-asiasta. — Odotatteko pastoria, Engstrand?

ENGSTRAND (porstuan ovella). Niin, teen kyllä niin.

ROUVA ALVING. Istukaa sitte niin kauvaksi.

ENGSTRAND. Kiitoksia; seisoakkin jaksaa.

ROUVA ALVING (pastori Mandersille). Te matkustatte nyt luultavasti höyrylaivalla?

PASTORI MANDERS. Niin, se lähtee tunnin kuluttua.

ROUVA ALVING. Olkaa sitte niin hyvä ja ottakaa kaikki paperit mukaanne jälleen. En tahdo kuulla sanaakaan enää tästä asiasta. Olen saanut muita asioita ajatellakseni —

PASTORI MANDERS. Rouva Alving —

ROUVA ALVING. Sitte lähetän teille valtakirjan järjestääksenne kaikki niinkuin itse tahdotte.

PASTORI MANDERS. Sen otan niin sydämmellisen mielelläni tehäkseni. Lahjoituksen alkuperäinen määräys on nyt vaan, sen pahempi, kokonaan muutettava.

ROUVA ALVING. Niin, tietysti.

PASTORI MANDERS. Niin, ajattelen vähän järjestää asiat niin, että maatila Solvik tulee pitäjän omaisuudeksi. Maapalstaa ei voi suinkaan sanoa kokonaan arvottomaksi. Siitä voi aina olla hyötyä yhteen tai toiseen. Ja säästöpankissa olevan käteisen jäännöksen korot voisinkin ehkä sopivimmin käyttää jonkun yrityksen auttamiseen, jonka voisi sanoa olevan kaupungin hyödyksi.

ROUVA ALVING. Aivan niinkuin tahdotte. Tuo kaikki on minusta yhdentekevää.

ENGSTRAND. Muistakaa minun merimieskotiani, herra pastori!

PASTORI MANDERS. Niin todellakin, te sanotte jotakin. No, sitä on tarkasti mietittävä.

ENGSTRAND. Ei saakeli, ei mieltä —. O, kiesus sentään!

PASTORI MANDERS (huoahtaen). Enkä, sen pahempi, tiedä, kuinka kauvan saan sellaisia asioita hoitaa. Joll'ei julkinen mielipide pakota minua niistä luopumaan. Kaikki on palotarkastajain lausunnossa.

ROUVA ALVING. Mitä sanotte?

PASTORI MANDERS. Eikä lausuntoa voi niin aivan edeltäpäin arvata.

ENGSTRAND (lähempänä). Voipa, totisesti sen voi. Sillä tässä seisoo Jaakko Engstrand ja minä.

PASTORI MANDERS. Niin niin, mutta —?

ENGSTRAND (hiljemmin). Eikä Jaakko Engstrand ole mies, joka jättää kelpo hyväntekijän hädän hetkenä, niinkuin sitä sanotaan.

PASTORI MANDERS. Niin, mutta ystäväni, — mitenkä —

ENGSTRAND. Jaakko Engstrand on verrattava pelastavaan enkeliin, hän, herra pastori!

PASTORI MANDERS. Ei, ei, tätä en millään muotoa voi ottaa vastaan.

ENGSTRAND. O, niin se nyt kumminkin saa olla. Tiedän erään, joka on ottanut toisten syyn päälleen kerran ennenkin, minä.

PASTORI MANDERS. Jaakko! (likistää hänen kättään.) Te olette harvinainen henkilö. No, tekin tulette autetuksi saamaan merimieskotinne kuntoon; siihen voitte luottaa.

ENGSTRAND (aikoo kiittää, mutta ei voi liikutukselta).

PASTORI MANDERS (paneekin matkalaukun hartioilleen). Ja sitte matkaan. Me kaksi matkustamme yhdessä.

ENGSTRAND (ruokahuoneen ovella, hiljaa Reginalle). Tule mukana, tyyppikani! Sinua pidetään kuin kultaa kämmenellä.

REGINA (heittää niskojaan). Merci! (menee ulos porstuaan ja noutaa pastorin matkakapineet.)

PASTORI MANDERS. Voikaa hyvin, rouva Alving! Ja astukoon järjestyksen ja laillisuuden henki hyvin pian tähän asuntoon.

ROUVA ALVING. Hyvästi Manders! (menee ylös kasvihuonetta kohti, nähdessään Osvaldin tulevan puisto-oven kautta.)

ENGSTRAND (samalla kuin hän ja Regina auttavat pastorin päälle päällystakkia). Hyvästi, laps' kulta. Ja jos sinulle jotakin tapahtuisi, niin tiedät, mistä Jaakko Engstrandin voi löytää, (hiljaa.) Pikkusatamakatu, hm —! (rouva Alvingille ja Osvaldille.) Ja maailmaa matkustavien merimiesten talo, se pitää kutsuttaman "Kamariherra Alvingin koti", se. Ja jos minä saan hoitaa taloa omien tuuminkieni mukaan, niin uskallan luvata, että siitä tulee kamariherra-vainajan arvoinen.

PASTORI MANDERS (ovessa). Hm — hm! Tulkaa nyt, rakas Engstrand. Hyvästi; hyvästi! (hän ja Engstrand menevät ulos porstuan kautta.)

OSVALD (menee pöytää kohti). Mistä tuosta hän puhui?

ROUVA ALVING. Se taitaa olla jonkunlainen turvakoti, jonka hän ja pastori Manders aikovat laittaa.

OSVALD. Se palaa, niinkuin kaikki tämäkin.

ROUVA ALVING. Kuinka niin sanot?

OSVALD. Kaikki palaa. Ei jää jäljelle mitään, joka muistuttaa isästä. Minäkin kävelen tässä ja palan.

REGINA (katsoo hämmästyen häneen).

ROUVA ALVING. Osvald! Sinun ei olisi pitänyt viipyä niin kauvan siellä alaailla, poika raukkani.

OSVALD (istuu pöydän ääreen). Luulen melkein, että olet oikeassa.

ROUVA ALVING. Anna minun pyhkiä kasvojasi, Osvald; sinä olet ihan märkä, (pyhkii nenäliinallaan.)

OSVALD (katsoo välinpitämättömänä eteensä). Kiitos, äiti.

ROUVA ALVING. Etkö ole väsyksissä, Osvald? Tahdotko ehkä maata?

OSVALD (tuskallisesti). Ei, ei, — ei maata! En makaa koskaan; olen vaan makaavinani, (raskaasti.) se alkaa kyllä aikanaan.

ROUVA ALVING (katsoo huolestuneena häneen). Niin, sinä olet todellakin oikein sairas, armas poikani.

REGINA (kiihkeästi). Onko herra Alving sairas?

OSVALD (kärsimättömänä). Ja sulkekaa sitte kaikki ovet! Tämä kuolettava tuska —

ROUVA ALVING. Sulje, Regina. (Regina sulkee ja jää seisomaan porstuan ovelle. Rouva Alving riisuu kaulaliinansa; Regina tekee samoin.)

ROUVA ALVING (nostaa tuolin likelle Osvaldia ja istuu hänen lähellensä). Kas niin; nyt tahdon istua luonasi —

OSVALD. Niin, tee niin. Ja Reginan pitää myös jäämään sisälle. Reginan pitää aina oleman minun läheisyydessäni. Sinä annat kyllä minulle apua, Regina. Teethän sen?

REGINA. En ymmärrä —

ROUVA ALVING. Apua?

OSVALD. Niin, — kuin sitä tarvitaan.

ROUVA ALVING. Osvald, eikö sinulla ole äitisi antamassa sinulle apua.

OSVALD. Sinä? (hymyilee.) Ei, äiti, sitä apua et sinä minulle anna, (nauraa raskaasti.) Sinä! Ha-ha! (katsoo ikävästi häneen.) Muuten sinä kyllä olisit lähin siihen, (kiivaasti.) Miksi et voi sinutella minua, Regina? Miksi et kutsu minua Osvaldiksi?

REGINA (hiljaa). Luulen ett'ei rouva suvaitse sitä.

ROUVA ALVING. Hetken päästä saat luvan siihen. Ja istu tänne näin luoksemme sinäkin.

REGINA (istuu vaiti ja everrellen toiselle puolelle pöytää).

ROUVA ALVING. Ja nyt, kiusattu poika raukkani, nyt otan painon mieleltäsi —

OSVALD. Sinä, äiti?

ROUVA ALVING. — kaiken sen, mitä kutsut omantunnonvaivaksi ja katumukseksi ja soimaukseksi —

OSVALD. Ja sen uskot voivasi?

ROUVA ALVING. Niin, nyt voin sen, Osvald, Sinä puhuit kerta elämän-ilosta, ja silloin rupesin näkemään ikäänkuin uudessa valossa kaikki elämäni kohdat.

OSVALD (ravistaa päätänsä). Tätä en ymmärrä yhtään.

ROUVA ALVING. Sinun olisi pitänyt tuntea isäsi, kuin hän oli ihan nuori luutnantti. Hänessä oli elämän-iloa, hänessä!

OSVALD. Niin, sen tiedän.

ROUVA ALVING. Niinkuin sunnuntai-ilmaa häntä jo katselikin. Ja sitte se ohjatoim voima ja elämänkyllyys, joka oli hänessä!

OSVALD. Ja sitte —?

ROUVA ALVING. Ja sitte täytyi semmoisen elämän-ilon lapsen, — sillä hän oli niinkuin lapsi silloin, — hänen täytyi kävellä täällä kotona puolisuudessa kaupungissa, jolla ei ollut tarjota mitään iloja, pelkkiä huvituksia vaan. Täytyi kävellä täällä ilman mitään elämän päämäärää; hänellä oli vaan virka. Ei havaita mitään työtä, johon voisi ryhtyä kaikella mielellään; — hänellä oli vaan asioimistoimia. Ei omata ainoatakaan toveria, joka kykenisi tuntemaan, mitä elämän-ilo on; vaan vetelehtijöitä ja juomatoveria —

OSVALD. Äiti —!

ROUVA ALVING. Sitte kävi, niinkuin täytyi käydä.

OSVALD. Ja mitenkä täytyi sitte käydä?

ROUVA ALVING. Sinä sanoit itse illalla, mitenkä sinun kävisi, jos jäisit kotia.

OSVALD. Tarkoitatko, että isä —?

ROUVA ALVING. Isä raukkasi ei löytänyt koskaan mitään pääsytieta valtaavalle elämän-ilolle, joka bessä oli. Minäkään en tuonut sunnuntai-ilmaa kotia.

OSVALD. Et sinäkään?

ROUVA ALVING. Minulle oli opetettu jotakin velvollisuuksista ja muusta semmoisesta, jota olen täällä niin kauvan uskoa nuhjustellut. Kaikki kääntyi siis velvollisuuksiin, — minun velvollisuuksiini ja hänen velvollisuuksiinsa ja —. Pelkään tehneeni kodin sietämättömäksi isä raukallesi, Osvald.

OSVALD. Miksi et ole koskaan kirjoittanut minulle mitään tästä?

ROUVA ALVING. En ole koskaan käsittänyt asiaa semmoiseksi, että olisin voinut puhua siitä sinulle, joka olit hänen poikansa.

OSVALD. Ja mimmoiseksi sen sitte käsität?

ROUVA ALVING (vitkallisesti). Minä käsitin vaan sen yhden asian, että sinun isäsi oli murtunut mies, ennenkuin sinä synnyit.

OSVALD (pidättäen). Ah —! (nousee ja menee ikkunaan.)

ROUVA ALVING. Ja sitte ajattelin päivästä toiseen sitä seikkaa, että Regina oikeastaan kuului tähän taloon — samoin kuin oma poikani.

OSVALD (kääntyy nopeasti). Regina —!

REGINA (hypähtää ylös ja kysyy pidättäen). Minä —!

ROUVA ALVING. Niin, nyt tiedätte sen molemmat.

OSVALD. Regina!

REGINA (itseksään). Vai oli äiti siis semmoinen.

ROUVA ALVING. Äitisi oli hyvä monessa kohdin, Regina.

REGINA. Niin, mutta hän oli semmoinen kuitenkin. Niin, olen kyllä ajatellut sitä joskus; mutta —. Niin, rouva, saanko mina sitte matkustaa heti paikalla?

ROUVA ALVING. Aiotko todellakin lähteä, Regina?

REGINA. Aion.

ROUVA ALVING. Luonnollisesti teet tahtosi mukaan, mutta —

OSVALD (menee Reginaa kohti). Matkustaa nyt? Tännehän kuulut.

REGINA. Merci, herra Alving; — niin, nyt saan sanoa Osvald. Mutta sillä tapaa en minä sitä ajatellut.

ROUVA ALVING. Regina, minä en ole ollut avosydäminen sinua kohtaan —

REGINA. Ette, synti olisi sitä sanoa tosiaan! Jos olisin tiennyt, että Osvald oli kivuloinen, niin —. Ja kuin nyt sitte ei voi tulla mitään todentekoa välillemme —. Ei, en todellakaan voi nahjustella täällä ulkona maalla ja kuluttaa itseäni sairaitten ihmisten vuoksi.

OSVALD. Etkö semmoisenkaan vuoksi, joka on sinua niin lähellä?

REGINA. En totisesti voikkaan. Köyhä tyttö saa käyttää nuoruuttaan; muuten voi joutua kuivalle kankaalle, ennenkuin aavistaakaan. Ja minussa on myös elämän-iloa, minussa, rouva!

ROUVA ALVING. Niin, paha kyllä; mutta elä vaan heittäydy hunninkoille, Regina.

REGINA. O, jos niin käy, niin on se varmaan niin oleva. Jos Osvald tulee isäänsä, niin tulen minä äitiini, luultavasti —. Saanko kysyä rouvalta, onko pastori Mandersilla tietoa tästä näin minun kanssani?

ROUVA ALVING. Pastori Manders tietää kaikki tyyni.

REGINA (rupee kiireesti laittamaan kaulaliinaansa). Niin, sitte saan kyllä koettaa päästä lähtemään höyryveneellä niin pian kuin suinkin. Pastori on niin kiltti pidellä; ja mielestäni olen minä aivan yhtä likellä saamaan hiukan noita rahoja, kuin hänkin — tuo iljettävä puuseppä.

ROUVA ALVING. Se on sinulle kyllä suotu, Regina.

REGINA (katsoo tuikeasti häneen). Rouva olisi kyllä voinut kasvattaa minua paremman miehen lapsena; se olisi sopinut minulle paremmin, (keikauttaa päätään.) Mutta ykskaikki, — samapa tuo on! (heittää katkeran sivukatseen korkattuun pulloon.) Ehkäpä minäkin vielä kerta pääsen juomaan sampanjaa parempien ihmisten kanssa.

ROUVA ALVING. Ja jos kaipaat kotia, Regina, niin tule minun luokseni.

REGINA. Ei, paljo kiitoksia, rouva. Pastori Manders pitää kyllä huolen minusta, hän. Ja jos oikein hullusti kävisi, niin tiedänhän talon, jossa minun kotini on oleva.

ROUVA ALVING. Minkä talon?

REGINA. Kamariherra Alvingin turvakodin.

ROUVA ALVING. Regina, — nyt huomaa, — sinä joudut turmiolle!

REGINA. Tuhmuuksia! Adieu, (tervehtii ja menee ulos porstuan kautta.)

OSVALD (seisoo ikkunassa ja katselee ulos). Menikö hän?

ROUVA ALVING. Meni.

OSVALD (mutisee itsekseen). Luulen, se oli hullua, tämä.

ROUVA ALVING (menee hänen taakseen ja laskee kätensä hänen hartioilleen). Osvald, rakas poikani, — onko se sinuun kovasti vaikuttanut?

OSVALD (kääntää kasvonsa häneen päin). Kaikki tämäkö isästä, tarkoitat?

ROUVA ALVING. Niin, onnettomasta isästäsi. Pelkään niin, että se on koskenut liian kovasti sinuun.

OSVALD. Kuinka niin arvelet? Se tuli luonnollisesti hyvin odottamatta; mutta oikeastaan se voi olla minulle aivan samantekevä.

ROUVA ALVING (vetää kätensä puoleensa). Samantekevä! Että sinun isäsi oli niin äärettömän onneton!

OSVALD. Luonnollisesti voin tuntea osan-ottavaisuutta häntä kohtaan, niinkuin jokaista muutakin, mutta —

ROUVA ALVING. Et toisella lailla! Omaa isääsi kohtaan!

OSVALD (kärsimättömänä). Niin, isääsi — isääsi. Enhän koskaan ole tuntenut ketään isänäni. En muista muuta hänestä, kuin että hän kerta sai minut oksentamaan.

ROUVA ALVING. Tämä on kauheata ajatella! Eikö lapsi tunne rakkautta isäänsä kohtaan kumminkin?

OSVALD. Kuin ei lapsi voi mistään kiittää isäänsä? Ei ole koskaan tuntenut häntä? Oletko todellakin tuossa vanhassa taikauskossa, sinä, joka olet niin valistunut muuten?

ROUVA ALVING. Sekö vaan taikauskoa —!

OSVALD. Niin, sen voit kyllä tajuta, äiti. Se on yksi noita ajatuksia, joita on pantu liikkeelle maailmaan ja sitte —

ROUVA ALVING (väristen). Kummittelijoita.

OSVALD (menee lattian poikki). Niin, voit kyllä kutsua niitä kummittelijoiksi.

ROUVA ALVING (tuskallisesti). Oswald, — siis et rakasta minuakaan!

OSVALD. Sinut tunnen ainakin —

ROUVA ALVING. Niin, tunnet; mutta onko siinä kaikki!

OSVALD. Ja tiedänhän, kuinka paljon sinä pidät minusta; ja siitä tulee minun toki olla sinulle kiitollinen, ja voithan sinä olla minulle niin äärettömäksi hyödyksi, nyt knin minä olen sairas.

ROUVA ALVING. Niin, enkö voi, Oswald! O, minä voisin melkein siunata sairauttasi, joka ajoi sinut kotia minun vuokseni. Sillä minä huomaan kyllä; sinä et ole minun: sinut on voitettava.

OSVALD (kärsimättömänä). Niin, niin, niin; kaikki nuo ovat nyt semmoisia puhetapoja. Sinun pitää muistaa, että minä olen sairas ihminen, äiti. Min'en voi pitää niin suuresti huolta muista; minulla on kyllä ajattelemista itsessäni.

ROUVA ALVING (matalasti). Minä olen oleva tyytyväinen ja kärsivällinen.

OSVALD. Ja niin iloinen, äiti!

ROUVA ALVING. Niin, rakas poikani, sinä olet oikeassa, (menee hänen luokseen.) Olenko nyt poistanut kaikki omantunnonvaivat ja soimaukset mielestäsi?

OSVALD. Niin, niin olet. Mutta kuka poistaa nyt tuskan.

ROUVA ALVING. Tuskan?

OSVALD (menee lattian poikki) Regina olisi tehnyt sen hyvästä sanasta.

ROUVA ALVING. En ymmärrä sinua. Mitä puhut tuskasta — ja Reginasta?

OSVALD. Onko nyt hyvin myöhä yöllä, äiti?

ROUVA ALVING. Nyt on aikainen aamulla, (katsoo ulos kasvihuoneeseen.) Päivä rupee jo koittamaan yläällä kukkuloilla; ja sitte tulee kirkas ilma, Oswald! Hetken päästä saat nähdä auringon.

OSVALD. Se ilahuttaa minua. O, minulla voi olla yltäkyllin iloittavaa ja elettävää —

ROUVA ALVING. Sen kyllä uskon!

OSVALD. Joll'en voikkaan tehdä työtä, niin —

ROUVA ALVING. O, kyllä sinä pian voit ruveta työtä tekemään jälleen, rakas poikani. Nythän ei sinulla ole enää noita kalvavia ja painavia ajatuksiakaan mietittävänä.

OSVALD. Ei, se oli hyvä, että sinä sait kaikki ne mielenkuvitelmat pois minusta. Ja kuin minä nyt olen päässyt tämän yhden ohitse — (istuu sohvalle.) Nyt tahdomme haastella yhdessä, äiti —

ROUVA ALVING. Niin, tehkäämme uiin. (Lykkää nojatuolin sohvan luo ja istuu aivan hänen likellensä.)

OSVALD. — ja sitte nousee aurinko sill'aikaa. Ja tiedät sen. Ja sitte ei minulla enää ole tätä tuskaa.

ROUVA ALVING. Mitä sanoit tietäväni?

OSVALD (kuulematta häntä). Äiti, etkö sanonut niin illalla, ett'ei maailmassa ole mitään, jota et tahtoisit tehdä minun tähteni, jos pyytäisin sinua.

ROUVA ALVING. Sanoin, niin sanoin todella!

OSVALD. Ja siinä pysyt, äiti?

ROUVA ALVING. Siihen voit luottaa, rakas, ainoa poikani. Enhän eläkkään muita, kuin yksin sinua varten.

OSVALD. Niin, niin, kuule nyt siis —. Sinulla, äiti, sinulla on sangen voimakas mieli, sen tiedän. Nyt pitää sinun istua aivan levollisena, kuin saat kuulla sen.

ROUVA ALVING. Mutta mitä se onkaan kauheata —!

OSVALD. Sin'et saa kirkaista. Kuuletko? Lupaatko sen? Tahdomme istua ja haastaa aivan tyyneästi sitä. Lupaatko sen, äiti?

ROUVA ALVING. Lupaan, lupaan, minä lupaan sen; mutta puhu nyt!

OSVALD. Niin, tiedä nyt siis, että tuo väsymys, — ja se, ett'en siedä ajatella työtä, — että kaikki tuo ei ole tauti itse —

ROUVA ALVING. Mikä on sitte tauti itse?

OSVALD. Se tauti, perintönä saamani, se — (näyttää otsaansa ja lisää hiljaa.) se on täällä sisällä.

ROUVA ALVING (melkein sanattomana). Osvald! Ei — ei!

OSVALD. Ei, huutaa. En voi kärsiä sitä. Niin, näes, se on täällä sisällä ja väijyy. Ja se voi reutaista itsensä irti minä aikana ja hetkenä hyvänsä.

ROUVA ALVING. O, mikä kauhu —!

OSVALD. Nyt vaan levollisena. Niin on minun laitani —

ROUVA ALVING (hypähtää.) Tämä ei ole totta, Osvald! Se on mahdotointa! Se ei voi olla niin!

OSVALD. Minulla on ollut yksi kohtausta siellä alailla. Se meni pian ohitse. Mutta kuin sain tietää, mitenkä kanssani oli käynyt, silloin tuli tuska päälleni niin raivoisana ja kiusaavana; ja niin matkustin kotia sinun luoksesi niin pian kuin taisin.

ROUVA ALVING. Se on siis tuska —!

OSVALD. Niin, sillä tämä on niin sanomattoman inhottavaa, näetkös. O, jos se vaan olisi ollut yleinen, kuolettava tauti —. Sillä en pelkää niin kuolemata; vaikka kyllä mielelläni tahdon elää niin kauvan kuin voin.

ROUVA ALVING. Niin, niin, Osvald, niin sinun pitää!

OSVALD. Mutta tämä on niin kauhean inhottavaa. Muuttua aivan kuin vakaiseksi lapseksi jälleen, täytyä syötettää, täytyä —. O, — sitä ei voi kuvailla!

ROUVA ALVING. Lapsella on äitinsä hoitamaan.

OSVALD (hypähtää ylös). Ei, ei koskaan; sitäpä juuri en tahdo! En siedä ajatella, että kenties makaisin semmoisena vuosikausia, — tulisin vanhaksi ja harmaaksi. Ja sitte voisit sinä ehkä kuolla minulta sill'aikaa. (Istuu rouva Alvingin tuolille.) Sillä sen ei tarvitse päättyä kuolettavaisesti heti, sanoi lääkäri. Hän kutsui sitä jonkinlaiseksi aivojen hentoudeksi. (Hymyilee raskaasti.) Minusta se nimitys tuntuu niin somalta. Se saattaa minut aina ajattelemaan kirsikkapunaisia, silkkisamettisia peitteitä, jotakin, jota on imara silitellä alaspäin.

ROUVA ALVING (huutaa). Osvald!

OSVALD (hypähtää ylös jälleen ja menee lattian poikki). Ja nyt olet sinä ottanut Reginan minulta! Jos minulla vaan olisi ollut hän. Hän olisi kyllä antanut minulle apua, hän.

ROUVA ALVING (menee hänen luokseen). Mitä sillä tarkoitat, rakas poikani? Onko sitte mitään apua maailmassa, jota en minä tahtoisi sinulle antaa?

OSVALD. Kuin olin tullut entiselleni sen kohtauksen jälkeen siellä alailla, sanoi lääkäri, että kuin se tulee uudestaan, — ja se tulee uudestaan, — niin ei ole mitään toivoa enää.

ROUVA ALVING. Ja hän oli siksi sydämmeäin —

OSVALD. Minä vaadin sitä häneltä. Minä sanoin hänelle, että minulla oli asioita selvitettävänä, (hymyilee viekkaasti.) Ja niin minulla olikin, (vetää esiin pienen askin sisimmäisestä povitaskustaan.) Äiti, katsos tätä?

ROUVA ALVING. Mitä siinä on?

OSVALD. Morfinipulveria.

ROUVA ALVING (katsoo kauhistuen häneen). Oswald — poikani?

OSVALD. Olen saanut kaksitoista kapselia kokoon —

ROUVA ALVING (tarttuu). Anna aski minulle, Oswald!

OSVALD. Ei vielä, äiti. (Kätkee askin jälleen taskuunsa.)

ROUVA ALVING. Tätä en kestä!

OSVALD. Se täytyy kestää. Jos minulla nyt olisi ollut Regina täällä, niin olisin minä sanonut hänelle, mitenkä minun laitani oli — ja pyytänyt häneltä viimeistä apua. Hän olisi auttanut minua; siitä olen varma.

ROUVA ALVING. Ei koskaan!

OSVALD. Kuin se kauhea olisi minut yllättänyt ja hän olisi nähnyt minun makaavan avutoinna, niinkuin pienen kehtolapsen, auttamattomana, hukassa, toivottomana, — ei mitään pelastusta enää —

ROUVA ALVING. Ei koskaan maailmassa olisi Regina tehnyt sitä!

OSVALD. Regina olisi tehnyt sen. Regina oli niin oivallisen kevytsydäminen. Ja hän olisi pian kyllästynyt semmoisen sairaan hoitamiseen, kuin minä.

ROUVA ALVING. Jumalan onni sitte, ett'ei Regina ole täällä!

OSVALD. Niin, nyt saat sinä siis antaa minulle tuon avun, äiti.

ROUVA ALVING (kirkaisee kovasti). Minä!

OSVALD. Kuka on lähempi siihen kuin sinä?

ROUVA ALVING. Minä! Sinun äitisi!

OSVALD. Juuri sen vuoksi.

ROUVA ALVING. Minä, joka olen antanut sinulle elämän!

OSVALD. En ole pyytänyt sinulta elämää. Ja minkälaisen elämän olet minulle antanut? En tahdo sitä! Sinun pitää ottaa se takaisin!

ROUVA ALVING. Apua! Apua! (juoksee porstuaan.)

OSVALD (hänen jälkeensä). Elä mene luotani! Mihin sinä aiot?

ROUVA ALVING (porstuassa). Noutamaan lääkäriä sinulle, Oswald! Päästä minut ulos!

OSVALD (samassa paikassa). Sinä et pääse ulos. Eikä tästä tule kukaan sisään, (avainta kierretään.)

ROUVA ALVING (tulee sisään jälleen). Oswald! Oswald, — lapseni!

OSVALD (seuraa häntä). Onko sinulla äidin sydän minua kohtaan, — sinulla, joka voit nähdä minun kärsivän kaikkea tätä sanomatonta tuskaa!

ROUVA ALVING (silmänräpäyksen vaiti oltuansa, sanoo hilliten itsensä). Tässä on käteni sen päälle.

OSVALD. Tahdotko —?

ROUVA ALVING. Jos tarvitaan. Mutta sitä ei tarvita. Ei, ei, se ei ole koskaan mahdollista.

OSVALD. Niin, toivokaamme niin. Ja eläkäämme sitte yhdessä niin kauvan kuin voimme. Kiitos, äiti. (Istuu nojatuoliin, jonka rouva Alving on muuttanut sohvan luo. Päivä rupee koittamaan; lamppu palaa yhä pöydällä.)

ROUVA ALVING (lähestyy varovasti). Tunnetko itsesi nyt rauhalliseksi?

OSVALD. Tunnen.

ROUVA ALVING (kumartuneena hänen yllänsä). Se on ollut kauheata kuvittelemista. Et ole kestänyt kaikkea tätä kiihottavaa. Mutta nyt saat levätä kotona oman äitisi luona, sinä siunattu poikani. Kaikki, mitä vaan toivot, olet saava, niinkuin silloin, kuin olit pieni lapsi. — Kas niin. Nyt on kohtaus ohitse. Näetkös, kuinka helposti se meni! O, sen tiesin kyllä. — Ja näetkös, Osvald, kuinka kauniin päivän saamme? Kirkkaan päivänpaisteen. Nyt saat oikein nähdä kodin.

(Menee pöydän luo ja sammuttaa lampun. Auringonnousu. Jäätiköt ja tunturien huiput loistavat kirkkaassa aamuvalossa.)

OSVALD (istuu nojatuolissa selkä taka-alan päin, liikuttamatta itseään; äkkiä sanoo hän). Äiti, anna minulle aurinko.

ROUVA ALVING (pöydän luona, katsoo hämmästyen häneen). Mitä sanot?

OSVALD (sanoa tokaisee uudestaan yksitoikkoisesti). Aurinko. Aurinko.

ROUVA ALVING (hänen luokseen), Osvald, mitenkä on sinun laitasi?

OSVALD (näkyä lykistyvän tuolilla; kaikki lihakset veltostuvat; hänen kasvonsa ovat elottomat; silmät tuijottavat eteenpäin).

ROUVA ALVING (kauhusta väristen). Mitä tämä on? (huutaa kovasti.) Osvald! Mikä sinun on! (heittäytyy polvilleen hänen viereensä ja ravistaa häntä.) Osvald! Osvald! Katso minuun! Etkö tunne minua?

OSVALD (yksitoikkoisesti niinkuin ennen). Aurinko — Aurinko.

ROUVA ALVING (hypähtää epätoivoisena ylös, repii molemmin käsin tukkaansa, ja huutaa). Tätä en kestä! (kuiskaa ikäänkuin jähmettyneenä.) Tätä en kestä! En koskaan (äkkiä.) Missä hänellä se on? (kopeloipi nuolen nopeudella hänen rinnallaan.) Tässä! (väistyy pari askelta takaperin ja huutaa.) Ei; ei; ei! — Kyllä! — Ei; ei!

(Seisoo pari askelta hänestä, kädet sotkettuina tukkaan ja tuijottaa häneen sanattomana kauhusta.)

OSVALD (istuu liikkumattomana niinkuin ennen ja sanoo). Aurinko. — Aurinko.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUMMITTELIOITA: KOLMINÄYTÖKSINEN
PERHENÄYTELMÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the

user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or

unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we

do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.